

Meerjarenperspectief 2021-2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Ontwikkelingen
3. Meerjarenraming per programma
4. Meerjarenraming 2021 t/m 2024
5. Overige financiële aspecten
6. Investeringsen
7. Kosten en opbrengsten

Inleiding en samenvatting

Hierbij bieden wij u het Meerjarenperspectief 2021-2024 van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard aan. Het meerjarenperspectief (MJP) geeft op basis van missie en strategie (waterbeheerplan) de ambitie, voorgenomen activiteiten en investeringen en financiële kaders voor de komende jaren aan en wordt jaarlijks door ons aan uw vergadering ter vaststelling aangeboden. Hierbij wordt ook een doorkijk gegeven naar de tariefontwikkeling in de komende vier jaar.

Na de vaststelling van het meerjarenperspectief worden de besluiten daaruit verwerkt in de programmabegroting voor 2021, die op 25 november 2020 ter bespreking en ter vaststelling zal voorliggen in de verenigde vergadering.

Bij het opstellen van deze meerjarenbegroting is wereldwijd de verspreiding van het coronavirus COVID-19 het alles overheersende onderwerp. De ramingen van het IMF, waarin zij spreekt over 'The Great Lock-down' zijn nog onzeker aangezien de impact sterk afhankelijk is van de duur van de strenge maatregelen die genomen zijn i.v.m. het virus. In dit MJP zijn wij uitgegaan van de dingen die wij weten, zaken die onzeker zijn qua impact hebben wij in de risicoparagraaf opgenomen.

Financiële kaders

Het kader voor het MJP wordt gevormd door de financiële kaders van het coalitieakkoord en het Waterbeheerplan (WBP) 2016-2021.

Financiële beschouwingen 2021

Het saldo van baten en lasten 2021 was begroot op € 1,3 miljoen negatief (programmabegroting 2020). Het meerjarenperspectief 2021-2024 laat een negatief exploitatieresultaat zien van € 4,6 miljoen

in jaarschijf 2021. De personeelslasten nemen met € 1,7 miljoen toe en de goederen en diensten van derden met € 900.000. De rentelasten dalen met € 287.000 en de afschrijvingslasten stijgen met € 127.000. De belastinginkomsten dalen met € 1,0 miljoen (t.a.v. de programmabegroting 2020 jaarschijf 2021).

In [hoofdstuk 3](#) lichten wij per programma de belangrijkste financiële mutaties toe.

De organisatiebrede veranderprogramma's: Klimaat en ruimte, Duurzaamheid en Omgevingswet worden beschreven in respectievelijk de programma's 2, 3 en 5.

In de meerjarenraming is rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 1% per jaar. Er zijn nog geen cao-afspraken gemaakt voor 2021.

Gewijzigde rente

Op basis van de rente-ontwikkelingen is het rentepercentage in de begroting bijgesteld van 1,0% naar 0,5% in 2021 en daarna oplopend met 0,1% per jaar tot 2024.

Meerjarenperspectief

In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven wij lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de tarieven niet te snel te laten stijgen, voeren wij al een aantal jaren beleid dat eventuele resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves wordt gedekt. Hierbij is het uitgangspunt om in principe aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken. Hierdoor

nemen de tariefegalisatiereserves af, maar bouwen wij de reserves niet af tot nul. Dit om te voorkomen dat de tarieven te hevig schommelen na de planperiode. De bijstellingen en de meerjarige doorrekening van dit MJP laten voor de komende jaren en de lange termijn een gezonde financiële positie zien (zie paragraaf 5.3). De berekening van de gemiddelde stijging van de belastingopbrengsten (lastendruk) in de komende planperiode (2021 tot en met 2024) is 1,9%.

Ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Coronavirus

Bij het opstellen van deze meerjarenbegroting is wereldwijd de verspreiding van het coronavirus het alles overheersende onderwerp. In Nederland gelden beperkende maatregelen voor onder meer samenkomsten, het onderwijs, de horeca en sport en wordt met uitzondering van de vitale beroepen, vanuit huis gewerkt. De gevolgen die deze maatregelen hebben op de welvaart en economie in Nederland, is veel besproken maar nog moeilijk in te schatten. Er zijn noodfondsen en betalingsregelingen in het leven geroepen om bedrijven die het moeilijk hebben door deze economische bijzondere tijd heen te helpen. Tegelijkertijd worden de gevolgen van de noodzakelijke sociale afstand ook merkbaar in de bestuurlijke besluitvorming en de overlegprocessen die noodzakelijk zijn om tot voorbereiding van de besluitvorming te komen. Dit heeft geleid tot de spoedwet 'Digitale beraadslaging en besluitvorming', waarmee het tijdelijk mogelijk is om zonder fysieke aanwezigheid in een vergadering, als overheidsbestuur een besluit te nemen. Daarnaast worden bepaalde processen uitgesteld waarbij meerdere overheden (Rijk, provincie, waterschappen en of gemeenten) betrokken zijn.

Uitstel rijkstrajecten

Inmiddels heeft het Rijk besloten de invoering van de Omgevingswet tot een nader te bepalen tijdstip uit te stellen. De voorbereiding van de invoering lag voor onze organisatie op schema en het is nog onduidelijk welk gevolg dit uitstel heeft.

Door het Rijk is ook besloten om de zogenaamde RES-trajecten (Regionale Energie Strategie) meer tijd te gunnen. De voor de trajecten benodigde (regionale) afstemming en overleg zijn in deze tijd moeilijker uitvoerbaar.

Anderzijds wordt er juist een beroep gedaan op de overheden om vooral te blijven investeren in de openbare ruimte en de waterbouw, teneinde de bedrijven in deze sector zoveel mogelijk werk te geven en de opgaven waarvoor wij in Nederland staan onverminderd het hoofd te bieden. Denk hierbij aan de woningbouwopgave en de uitvoering van het klimaatakkoord. Het is voor de waterschappen dan de uitdaging om de financiële gevolgen van deze investeringen af te stemmen op de mogelijk afnemende draagkracht van de belastingbetaler.

De meeste van de hiervoor beschreven maatregelen hebben betrekking op 2020. Wat de omvang van het effect is op de uitvoering van het werk is beperkt in te schatten. Vooralsnog lopen onze dagelijkse onderhouds- en beheertaken door en realiseren wij de meeste van de geplande projecten. De financiële gevolgen van de coronacrisis hebben zeer waarschijnlijk een langjarig effect. In dit meerjarenperspectief is hier ook nadrukkelijk naar gekeken. De effecten die zeker en kwantificeerbaar waren zijn opgenomen in de meerjarenbegroting en daar waar het effect minder zeker is of kwantificeerbaar is, is het opgenomen in de risicoparagraaf.

Mogelijke financiële gevolgen

In 2020 wordt uitstel van betaling van onze belastingen verleend aan bedrijven die betalingsproblemen hebben. Het is nog niet bekend of alle bedrijven daarmee het hoofd boven water kunnen houden en de groei van het aantal mensen zonder werk als gevolg van de corona maatregelen is nu al zichtbaar. Hierdoor zou een groter deel van onze belastinginkomsten in 2020 niet inbaar kunnen zijn of kwijtgescholden moeten worden.

Het eventueel meer beschikbaar komen van personeel helpt ons mogelijk om onze vrijkomende functies snel en goed te kunnen vervullen. Eén en ander zal afhangen van de sectoren waarin personeel beschikbaar komt. Daarnaast is er mogelijk een dempend effect op de loonkostenontwikkeling. Er moeten voor 2021 nog cao-afspraken gemaakt worden en de lonen en prijzen van derden worden mogelijk ook enigszins gematigd.

De rentestand is nu nihil. Het is nog niet bekend hoe de ECB (Europese Centrale Bank) op de coronacrisis reageert en welke rentetarieven de ECB vaststelt om de economie te stabiliseren of stimuleren. Gelet op de huidige stand wordt in dit meerjarenperspectief rekening gehouden met een (beperkte) stijging. De ECB heeft banken min of meer verboden om tot 1 oktober 2020 dividend uit te keren over 2019 en 2020. Dit geldt ook voor de Nederlandse Waterschapsbank waarvan wij aandeelhouder zijn.

De financiële effecten van de gevolgen van de coronacrisis worden in eerste instantie en met name in 2020 gevoeld. Verwacht mag worden dat het rekeningresultaat daardoor negatief beïnvloed wordt en onze uitgangspositie voor 2021 en verder minder gunstig wordt. Ten behoeve van een goede weging van de meerjarenraming is de

reservepositie en de tariefontwikkeling voor de periode tot en met 2030 doorgerekend.

Er is voor het meerjarenperspectief een inschatting gemaakt van de impact die het virus en de maatregelen op onze doelen en bedrijfsvoering hebben. Hierbij wordt vanuit verschillende invalshoeken zoals (loon)kosten, beschikbaarheid personeel, effect op (de inning van) de heffingen, beredeneerd wat een eventueel gevolg kan zijn. Deze informatie is opgenomen in de risicoparagraaf.

Toekomstperspectief waterbeheer in Nederland

In de afgelopen periode zijn er vanuit de urgentie van de klimaatontwikkeling door een aantal instituten rapporten¹ uitgebracht over de wijze waarop wij in Nederland zouden kunnen anticiperen op een meer duurzame samenleving passend bij de bevolkingsontwikkeling. Deze rapporten gaan in op de ruimtelijke inrichting van Nederland en de rol van de overheid. De adviezen noemen een aantal gemeenschappelijke aspecten die betrekking hebben op water(beheer) of waarbij het waterbeheer van belang is. De transitie van energie, voedselvoorziening, agrarische sector en de klimaatadaptatie en circulaire economie die voorzien wordt, heeft gevolgen voor de inrichting van Nederland. Waterbeheer is daarin een factor van belang. De waterschappen staan niet meer ter discussie en het belang groeit om duidelijk te zijn in de positie en rol die wij willen en kunnen innemen bij de diverse maatschappelijke opgaven om daar onze toegevoegde waarde in te brengen.

-
- ¹ Panorama Nederland (College van Rijksadviseurs),
 - Naar een duurzame economie, Overheidssturing op transities (Raad voor de Leefomgeving & Infrastructuur)
 - Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120 (Wageningen University & Research).

Deze ontwikkelingen vragen dat wij ons beheer op orde hebben en dat wij een duidelijk beeld hebben wat vanuit het waterbeheer de mogelijkheden en voorwaarden zijn voor de transities (landinrichting en energie) die op handen zijn. De ligging van ons gebied in een sterk verstedelijkte regio, en een veengebied waarvan de bodem daalt en dat geheel onder zeeniveau ligt, maakt dat ruimtelijke ontwikkelingen binnen zeer nauwe marges van het waterbeheer moeten plaatsvinden. De techniek kan ons daarin helpen. Door enerzijds ons gehele gebied digitaal in kaart te brengen en onze installaties en systemen digitaal te kunnen sturen, kunnen preciezer de mogelijkheden worden verkend. Daarnaast zullen wij onze positie in relatie tot de buitenwereld moeten bepalen en op het juiste moment onze toegevoegde waarde in de ruimtelijke procesontwikkeling inbrengen. Wat hier een passende werkwijze in is, zal de komende jaren worden bepaald in relatie tot de maatschappelijke ontwikkelingen op dit vlak.

Focus voor de komende jaren

Met bovengenoemde ontwikkelingen in het vooruitzicht is het van belang om de komende jaren de focus van het waterschap te leggen op: digitalisering van onze informatie en ons werk inclusief het databeheer, assetmanagement (beheer en onderhoud naar een hoger en risicogestuurd niveau) en het bewust positie bepalen in relatie tot de omgeving m.b.t. ruimtelijke processen.

Ruimtelijke opgave

De geplande woningopgave in ons gebied en het Deltaplan Zoetwater vragen investeringen in onze zuiveringsinstallaties. De komende periode zullen studies gedaan worden op welke manier kosteneffectief in de benodigde uitbreiding kan worden voorzien waarbij tegelijkertijd verdere verduurzaming kan worden gerealiseerd. De investeringen hiervoor zullen vermoedelijk buiten de huidige planperiode vallen.

Een investeringsvoorstel zal worden afgestemd met de financieringsmogelijkheden die het Rijk hiervoor biedt en apart aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Innovatie van techniek zal bij deze uitbreiding zeker een rol spelen. In 2021 zal breder dan tot nu toe gebruikelijk was, innovatie in de organisatie worden gestimuleerd en georganiseerd. Het betreft dan overigens niet alleen technische innovatie, maar ook nieuwe manieren van aanpak of samenwerking. De innovatieve denkkraft is in de organisatie aanwezig. Wij verwachten nog meer resultaat te boeken door dit gericht aan te sturen en te ondersteunen.

Ontwikkelingen met impact

De laatste jaren leidt de toenemende maatschappelijke betrokkenheid over het doen en laten van de overheid tot een wens en noodzaak om als overheid /waterschap anders te werken. Dit leidt enerzijds tot een meer interactieve werkwijze waarbij burgers en bedrijven worden betrokken bij de totstandkoming van een besluit of de uitvoering van een werk en anderzijds tot een groeiende verantwoordingsverplichting waaraan de overheid moet voldoen. De wijze waarop wij invulling geven aan onze taken en verantwoordelijkheden moet aantoonbaar worden gemaakt. Denk hierbij aan de al eerder gemelde zorgplicht voor de keringen, de aanbestedingswet en de toets op rechtmatigheid, de *Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)*, de *Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)*, de Wet open overheid en een veelheid aan instrumentarium waarmee het ontwikkelingsniveau op bepaalde onderwerpen inzichtelijk moet worden gemaakt (arbo, AVG, duurzaamheid, etc.). Genoemde wetgeving leidt tot een blijvend groeiende administratieve druk en de noodzaak om dit met meer mensen dit te beheren.

Interne ontwikkelingen

Eind 2021 eindigt de looptijd van het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). In 2020 is het voorbereidingstraject voor de opstelling van een nieuw WBP gestart. Het voorliggende meerjarenperspectief is daardoor voor 2021 gebaseerd op de uitvoering van het laatste jaar van het huidige WBP, het coalitieprogramma en een beschouwing van de voor het waterschap relevante ontwikkelingen onder meer gebaseerd op de genoemde ter zake uitgebrachte rapporten. In 2021 zal het nieuwe WBP worden vastgesteld en het meerjarenperspectief dat in 2021 wordt opgesteld zal dan volledig op dit (concept)plan gebaseerd kunnen worden.

De taken van waterschappen, maar meer nog de manier waarop wij ons werk doen is door rijksopgaven en regels de laatste vijf jaar enorm toegenomen. Naast de administratieve last hebben ook de uitvoering van het klimaatakkoord en de voorbereiding van de Omgevingswet uitbreiding van formatie gevraagd. Deze toename van taken en de daarvoor benodigde formatie leidt in de organisatie bij sommige onderdelen tot een te grote 'span of control' en noodzaak tot een beperkte uitbreiding van het aantal teamleiders. Het geeft ook druk op het beschikbare aantal werkplekken. In 2020 zal de invoering van activiteit gericht werken in de gerenoveerde kantooromgeving worden geëvalueerd en zal de actuele behoefte en het gebruik van het kantoor aan de Maasboulevard in kaart worden gebracht.

Meerjarenraming per programma

Dit hoofdstuk bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het voorziene Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). Daarnaast is jaarschijf 2024 toegevoegd in de meerjarenraming.

Elk programma is opgebouwd uit een aantal vaste elementen:

Het eerste deel komt rechtstreeks uit het WBP en staat vast, tenzij er een wijziging van het WBP plaatsvindt. Hierin staat weergegeven:

- Wat houdt het programma in op hoofdlijnen (wat zijn de belangrijkste programmataken);
- Wat zijn de ambities van het programma.

Het tweede deel beschrijft welke nieuwe ontwikkelingen er zijn. Deze ontwikkelingen waren tijdens het opstellen van het meerjarenperspectief 2020-2023 en de programmabegroting 2020 nog niet voorzien.

Verder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de financiën van het betreffende programma voor de jaren 2021 tot en met 2024.

Tot slot wordt in dit hoofdstuk het bijgestelde investeringsplan over toekomstige jaren naar onderwerp weergegeven en toegelicht.

Meerjarenperspectief 2021-2024 naar programma's

Programma's	2020	2021	2022	2023	2024
P1 Waterveiligheid	14.746	14.289	14.773	14.673	14.464
P2 Watersysteem	28.124	26.982	26.677	26.843	27.180
P3 Afvalwater	36.012	38.147	38.825	38.069	38.029
P4 Wegen	4.108	4.334	4.257	4.382	4.510
P5 Omgeving en Organisatie	14.893	15.092	14.972	14.890	15.058
Totale kosten	97.884	98.845	99.504	98.857	99.242
Belastingopbrengsten	95.623	97.416	99.105	100.825	102.782
Kwijtschelding	-2.556	-2.582	-2.621	-2.660	-2.701
Oninbaar	-880	-899	-913	-930	-947
Dividenden en bonusuitkeringen	350	350	350	350	350
Totale Dekkingsmiddelen	92.538	94.286	95.921	97.585	99.484
Resultaat voor bestemming	-5.346	-4.559	-3.583	-1.272	243
Bestemmingsreserve	128	135	142	151	159
Tariefegalisatiereserve	5.218	4.424	3.441	1.121	-402
Resultaat	0	0	0	0	0

- [Programma 1](#)
- [Programma 2](#)
- [Programma 3](#)
- [Programma 4](#)
- [Programma 5](#)
- [Ondersteunende producten](#)

Programma 1: Waterveiligheid

Veilig en bewoonbaar

Wij zorgen voor de waterveiligheid in ons gebied: dat betekent de burgers en bedrijven beschermen tegen overstromingen vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandsche IJssel en de boezemwateren. Het risico op overstromingen beperkt het hoogheemraadschap niet alleen door sterke dijken, maar ook door de gevolgen bij een eventuele overstroming (schade en slachtoffers) te beperken. Dit doen wij samen met de waterpartners en de omgeving. Wij laten het belang van het medegebruik van de waterkeringen nadrukkelijk meewegen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2021 en verder

Ontwikkelingen 2021

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het hoogheemraadschap beschreven. Wij werken samen met onze gebiedspartners verder aan het uitvoeringsprogramma binnen het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden en het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Door middel van stress-testen wordt steeds duidelijker wat de gevolgen van overstromingen kunnen zijn. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen bij het klimaatbestendig en water-robust inrichten van gebieden en het ontwikkelen en oefenen van evacuatiestrategieën. Extra inzet is nodig om proactief mee te denken en te werken aan de planvorming van andere overheden en de eigen plannen erop aan te passen.

Onze ambities

- 1.1 Vergroten van de waterveiligheid
- 1.2 Continue zorg voor de waterkeringen
- 1.3 De omgeving centraal stellen

Zorgplicht

Wij werken aan de nieuwe wettelijke beoordelingsronde van de primaire waterkeringen en toetsing van de regionale waterkeringen. Door het niet tijdig beschikbaar komen van het instrumentarium is de toetsing van de diverse dijken later gestart. In 2021 gaan wij verder met de beoordeling van de dijken langs de Lek en de Hollandsche IJssel. Wij doen een hoogtetoets op de regionale waterkeringen. De eerste resultaten van de beoordeling van dijken langs de Nieuwe Maas zijn opgeleverd en de aandachtspunten worden verwerkt in beheer, onderhoud en/of mogelijke versterking en toezicht. Dit doen wij samen met de partijen die verantwoordelijk zijn voor onderdelen hiervan.

Daarnaast werken wij in het kader van de zorgplicht primaire waterkeringen tot 2023 aan een overzichtelijke verbeteraanpak om het waterkeringenbeheer over de volle breedte van de organisatie op orde te brengen en continu te verbeteren. Hierbij ontwikkelen wij risico-gestuurd beheer en onderhoud volgens de principes van assetmanagement. Onderhoudsconcepten en bedienprotocollen actualiseren wij en zo ontstaat steeds beter zicht op maatregelen die nodig zijn om planmatig onderhoud eenduidig uit te voeren.

Handelingsperspectief 2050

Parallel aan het beoordelen van de primaire keringen werken wij aan handelingsperspectief om in 2050 aan de (strengere) normen te kunnen voldoen. Ook hierbij sluiten wij steeds nauwer aan bij ruimtelijke ontwikkelingen, onderhoudsprogramma's van betrokken gemeenten, reguliere zorgplicht-activiteiten en de instrumenten die invulling geven aan de Omgevingswet. Per normtraject leveren wij niet alleen een technische beoordelingsrapportage op, maar ook een beschrijving van de trajectaanpak die ambtelijke en bestuurlijke samenwerking mogelijk maakt.

Omgevingswet

Wij geven gebiedsgericht invulling aan de nota Naleving en bereiden ons voor op de (vertraagde) implementatie van de Omgevingswet door het bestaande beleidsinstrumentarium af te stemmen op de nieuwe werkwijze. Dit doen wij in afstemming met gemeenten, provincie en Rijk. Richting burgers en bedrijven communiceren wij steeds duidelijker over onze doelstellingen en werkwijze.

Wij verwachten meer inspanning te moeten leveren om het beleidsinstrumentarium (leggers en beleidsregels) vaker te actualiseren, digitaal te ontsluiten en sneller en gecoördineerd om te gaan met initiatieven van burgers en bedrijven.

KIJK en reconstructies regionale keringen

In 2020 is de planuitwerking voor het project Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK) samen met een marktpartij die ook de realisatie kan uitvoeren gestart. Onderdeel van deze fase is de verschillende conditionerende procedures en vergunningen. Het is nog niet duidelijk welk effect het uitstellen van de Omgevingswet heeft op de aanpak van deze procedures en planning. De aanpak van de regionale waterkeringen actualiseren wij op basis van de hoogtetoets. Ook start de uitvoering van een aantal regionale

dijkvakken waarvan de voorbereiding in eerdere jaren is gestart op basis van een intensief participatietraject met bewoners.

Innovatieve meettechnieken en onderhoud

De zorgplicht en nadere onderbouwing van risicogestuurd beheer en onderhoud (principes van assetmanagement) vragen om meer en aanvullende datasets en analyses. Dit vraagt meer inzet. Daarnaast benutten wij nieuwe technieken om sneller en completer een actueel beeld te krijgen van de sterkte van onze waterkeringen. In combinatie met de jaarlijkse visuele inspecties vullen wij de databases aan die nodig zijn om de waterkeringen te kunnen beoordelen. Hiermee kunnen wij beter inspelen op de informatievragen die de samenleving in toenemende mate stelt.

Op de dijken blijven wij optimaliseren in de wijze van gefaseerd maaien en voeren het maaisel af. Zo krijgen wij een mooie combinatie van een sterke grasmat (voldoende wortels voor de waterveiligheid) met diverse bloemen en planten (voor de biodiversiteit). Daarbij vragen wij de opdrachtnemer om het maaisel duurzaam te verwerken en zo bij te dragen aan een circulaire economie. Wij experimenteren in proefvakken om techniek en planning te optimaliseren.

Muskusrattenbeheer

Wij geven samen met onze partnerwaterschappen invulling aan de nieuwe beleidsvisie en continueren onze samenwerking in het samenwerkingsverband.

Crisisbeheersing

In 2021 e.v. bestrijden wij samen met de betrokken externe partijen calamiteiten als die zich voordoen. Wij blijven ons door ontwikkelen door evaluatie en bijstelling van planvorming.

Bijstellingen

De huidige beoordelingsronde voor de primaire keringen ronden wij in 2023 af en de lopende toetsing van de regionale waterkeringen in 2024. Afgelopen periode is gebleken dat permanente monitoring (tot volgende beoordelingsrondes) meerwaarde kan bieden. Voor 2024 reserveren wij daarom hetzelfde budget als in 2023.

De HWBP bijdragen van Rijk en waterschappen blijven fluctueren. Dit ondanks het streven naar een stabiele begroting van versterkingsprojecten. Dit komt o.a. door noodzakelijk extra onderzoek, het doorwerken van de resultaten van het nieuwe beoordelingsinstrumentarium en de impact van marktwerking. Dit beïnvloedt de hoogte van de projectbudgetten en de subsidieverlening.

Financiën 2021 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Waterveiligheid

Bedragen x € 1.000

	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		14.289	14.773	14.673	14.464
PB 2020	14.746	14.078	14.533	14.453	
Vershil		211	240	220	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting

Ten opzichte van de programmabegroting 2020 nemen de kosten in 2021 toe met € 211.000. Dit als gevolg van een hogere bijdrage voor het muskusrattenbeheer € 80.000, kosten voor de doorontwikkeling van assetmanagement € 50.000 en hogere indirecte kosten € 76.000 (vanuit het ondersteunend programma).

Geplande investeringen

Bedragen x € 1.000

Programma 1						
Investering	Te voteren investeringsbedragen					
	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Uitvoering Zuidplas/Capelle		18.141				
Subsidie Zuidplas/Capelle		-16.130				
Uitvoering Gouderak (KIJK)			186.830			
Subsidie Gouderak (KIJK)			-166.118			
HWBP	22.723	2.011	20.712			
Reconstructie primaire wk	4.000	800	800	800	800	800
Reconstructie regionale wk	8.325	1.665	1.665	1.665	1.665	1.665
Totaal Programma 1	35.048	4.476	23.177	2.465	2.465	2.465

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

De investeringen in programma 1: waterveiligheid zijn ten behoeve van de reconstructie van de primaire en de regionale waterkeringen.

Verschuivingen in investeringsbedragen tussen jaarschijven overeenkomstig met de laatste opgave vanuit KIJK.

Programma 2: Watersysteem

Voldoende, schoon en aantrekkelijk water

Wij streven naar voldoende, schoon en aantrekkelijk water. Daarom beheren wij het watersysteem dusdanig dat het land geschikt en aantrekkelijk blijft om te wonen, werken en recreëren. De inrichting en het functioneren van het watersysteem wordt zo goed mogelijk afgestemd op de verschillende watergebruikers in ons beheergebied. Daartoe sturen wij het water door het afgewogen in te laten en uit te malen. Wij beheren en onderhouden de watergangen waarbij een gezonde balans is tussen waterkwantiteit en -kwaliteit alsook tussen grond- en oppervlaktewater. Dit doen wij in overleg met de omgeving en met een verantwoord evenwicht tussen kosten en baten. Wij participeren actief bij veranderingen in de ruimtelijke ordening en anticiperen op toekomstige klimaatontwikkelingen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2021 en verder

Naast de algemene externe en interne ontwikkelingen zoals beschreven in hoofdstuk 2, spelen er voor programma 2 in de komende periode de aanvullende onderstaande ontwikkelingen

In maart 2018 is de visie Watervoorziening vastgesteld. Deze visie is geënt op het landelijke Deltaprogramma Zoetwater en de bestuursovereenkomst zoetwatermaatregelen West-Nederland. In de visie Watervoorziening is onze visie en de strategie met betrekking tot de waterbeschikbaarheid in normale en droge omstandigheden voor de komende jaren bepaald. De kern van deze visie is anticiperen en alert zijn op ontwikkelingen. Wij zetten hierbij in op het uitbreiden van systeemkennis en informatie over de watervraag en het wateraanbod, het stimuleren van watergebruikers om zo zuinig mogelijk om te gaan met zoet oppervlaktewater en op het benutten

Onze ambities

- 2.1 Optimaal en transparant watersysteembeheer
- 2.2 Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen
- 2.3 De omgeving centraal stellen

van kansen voor een robuustere watervoorziening in droge omstandigheden. Om hieraan invulling te geven dienen wij meer te meten, verkenningen en gebiedsgerichte studies uit te voeren alsook gesprekken te gaan voeren met de watergebruikers in ons gebied. De langdurige periode van droogte die wij in 2018 hebben meegemaakt heeft ons flink op de proef gesteld en onderstreept het belang van deze acties.

Voor de periode 2022-2027, de tweede fase van het deltaprogramma, heeft de Zoetwaterregio West-Nederland in totaal 14 'kansrijke' maatregelen opgevoerd met een benodigde investering van € 115 miljoen (indicatief). Het hoogheemraadschap heeft hierbinnen drie kansrijke maatregelen opgevoerd, te weten: de Robuuste Doorvoerroute Krimpenerwaard (samen met Hoogheemraadschap van Rijnland), Zoetwaterfabriek Kortenoord en de maatregel Beter Benutten Bergsluis (samen met Hoogheemraadschap van Delfland). De maatregelen zijn erop gericht de wateraanvoer naar West-Nederland zo doelmatig mogelijk in te richten en zo zuinig mogelijk om te gaan met het beschikbare zoete water uit het hoofdwatersysteem. In november 2020 zal landelijke besluitvorming plaatsvinden in het Bestuurlijk Platform Zoetwater over de voorkeursstrategie Zoetwater en bijbehorende maatregelpakketten. De drie door het hoogheemraadschap opgevoerde maatregelen maken hier voorsnood deel van uit. Bij positieve landelijke besluitvorming betekent dit dat voor deze maatregelen (mede)financiering beschikbaar komt vanuit het Deltafonds.

Grote delen van ons beheergebied hebben te kampen met bodemdaling als gevolg van het vergaan van veen of door zetting als gevolg van toenemende druk op de slappe ondergrond. Deze vorm van bodemdaling, die varieert van zeer gering tot ongeveer een centimeter per jaar is een langzaam verlopend proces. In november 2018 is de visie 'Pas op, Bodemdaling' door de verenigde vergadering vastgesteld. Deze visie geeft enerzijds richting en kaders aan ons handelen, anderzijds heldere verwachtingen over wat burgers, bedrijven, overheden en maatschappelijke partners van ons kunnen verwachten. Uitgaande van de specifieke rol, verantwoordelijkheid en het belang met betrekking tot de aanpak van de problematiek van bodemdaling hanteert het hoogheemraadschap de volgende aanpak langs vier sporen: (1) ontwikkelen van kennis en informatie, (2) creëren van bewustwording, (3) zoeken naar integrale oplossingen in gebiedsprocessen, (4) behoedzaam omgaan met peilverlaging en peilaanpassing.

In november 2018 is de beleidsuitwerking grondwater vastgesteld. Het hoogheemraadschap beoogt met dit beleid een duidelijke positionering van het grondwater als beheerstaak, zowel voor interne als externe gebruikers. Het grondwaterbeleid laat zien aan de provincie, gemeenten, burgers en bedrijven wat de visie van het hoogheemraadschap is op het grondwaterbeheer en hoe de afwegingen binnen de vergunningverlening, peilbesluiten en (externe) advisering worden gemaakt. Ontwikkelingen op het gebied van actief stedelijk grondwaterbeheer en onderwaterdrainage gaan het oppervlaktewatersysteem beïnvloeden. Actief stedelijk grondwaterbeheer en onderwaterdrainage stelt het hoogheemraadschap voor uitdagingen op het gebied van het beheer en onderhoud van de watergangen, de waterkwaliteit, de watervoorziening en de wateroverlastopgave. Goed grondwaterbeheer is vooral belangrijk bij bebouwing op staal en bij

bebouwing met een houten fundering. Het hoogheemraadschap wil gemeenten adviseren om hun zorgtaak voor grondwaterbeheer zo goed mogelijk in te vullen. Ieder, het hoogheemraadschap, gemeente en eigenaar, kan dan vanuit zijn eigen rol zijn verantwoordelijkheid nemen. Wij hebben oog voor de problematiek, denken mee en, zo mogelijk, faciliteren oplossingen.

De voorbereiding naar het komende Stroomgebiedsbeheersplan (SGBP3) 2022 – 2027 vraagt momenteel meer van ons. In dat kader werken wij de komende periode aan het bepalen van haalbare doelen voor 2027 en de hierop afgestemde juiste en realistische maatregelen. Dit doen wij niet alleen voor de KRW-waterlichamen, maar ook voor de overige oppervlaktewateren in het beheersgebied. Alle overheden hebben hierbij een verantwoordelijkheid vanuit hun taak en de instrumenten die hun ter beschikking staan.

Om het onderhoud aan onze watergangen op een efficiënte en effectieve wijze te kunnen uitvoeren waarbij de overlast voor de omgeving, zoveel als mogelijk is, wordt beperkt, is het van belang dit onderhoud in nauw overleg met de gemeenten uit te voeren. In overleg met de gemeenten worden gezamenlijke bestekken op de markt gezet. Hierdoor ontstaat er minder overlast voor de omgeving en zijn de (overhead)kosten lager voor zowel ons als de gemeenten. Deze samenwerking en afstemming vraagt wel structureel meer inzet maar draagt bij aan onze doelen en ambities van het waterbeheerplan.

Cultureel erfgoed zoals oude gemalen, molens en dergelijke vormen een belangrijk 'uithangbord' voor het werk van het waterschap. De objecten tonen hoe het hoogheemraadschap door de geschiedenis heen heeft bijgedragen aan het bewoonbaar houden van het land. Ze dragen bij aan de leefbaarheid van het water en aan de identiteit van de leefomgeving van de ingelanden. Op dit moment heeft het

hoogheemraadschap vier molens in eigendom (Eendrachtsmolen, Prinsenmolen, Haastrechte molen, Zuidbroekse molen). De Woningwet eist van eigenaren dat de staat van hun gebouwen en bouwwerken geen gevaar oplevert voor de gezondheid of veiligheid. In de komende jaren zijn groot onderhoud en restauratie noodzakelijk bij de drie eerst genoemde molens. Voor deze renovaties zijn inmiddels subsidie aanvragen gedaan en voor de Prinsenmolen inmiddels verkregen. Met het behoud van onze water-gerelateerd cultuurhistorisch erfgoed laten wij mensen onze waterhistorie beleven en maken wij hen bewust van het belang van goed omgaan met water.

Naast bovengenoemde ontwikkelingen is in de komende jaren een inspanning nodig op de volgende terreinen:

Peil- / waterscheidingen

Tussen alle peilgebieden zitten zogenoemde peil-/waterscheidingen als een soort van ‘waterkering’. Deze peilscheidingen worden momenteel curatief onderhouden zonder dat hieraan afgewogen beslissingen vanuit meerdere oogpunten zoals prestaties, kosten en risico’s ten grondslag liggen. In de komende periode zal deze afweging worden uitgewerkt. Zoals in de bestuursrapportage is vermeld, is deze afweging doorgeschoven van 2019 – 2020 naar de periode 2020 – 2021.

Invasieve exoten

De problematiek van invasieve exoten, waaronder uitheemse rivierkreeften en bepaalde (water)planten, is de afgelopen jaren in omvang toegenomen. Zo is eind vorig jaar watercrassula voor het eerst in ons gebied aangetroffen. Samen met andere overheden en waterschappen voeren wij onderzoek uit naar de problematiek en een effectieve manier van voorkoming of bestrijding van exoten. Intussen

nemen wij waar nodig en mogelijk maatregelen in het dagelijks beheer.

Assetmanagement

Wij krijgen een steeds completer inzicht in onze watersysteem kunstwerken (gemalen, stuwen, inlaten, enz.). Op basis van een levenscyclusbenadering worden steeds vaker beleidsmatige adviezen/ beoordelingen uitgevoerd alvorens er wordt geherinvesteerd in deze kunstwerken. Tijdens de beheer- en onderhoudsfase van deze kunstwerken worden veel onderdelen preventief vervangen en/of geïnspecteerd. Gaandeweg de jaren naderen dergelijke objecten het einde van hun (theoretische) levensduur en is een herinvestering in deze objecten noodzakelijk om bedrijfszeker te kunnen blijven in ons peilbeheer. Alvorens een dergelijke herinvestering te doen is een grondige analyse van de omgeving, het watersysteem i.r.t. gebiedsontwikkelingen, risico’s, veranderingen grondgebruik en ook ‘Life Cycle Costs’-berekeningen noodzakelijk, teneinde desinvesteringen te voorkomen.

Financiën 2021-2024

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Watersysteem

Bedragen x € 1.000

	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		26.982	26.677	26.843	27.180
PB 2020	28.124	27.389	26.642	27.120	
Vershil		-407	36	-277	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting

Ten opzichte van de programmabegroting 2020 nemen de kosten in 2021 af met € 0,4 miljoen. Als wij dit bedrag uitsplitsen naar directe en indirecte kosten dan dalen de directe kosten met € 665.000 en stijgen de indirecte kosten met € 258.000.

De daling bij de directe kosten komt door enerzijds een verlaging van het baggerbudget met € 580.000, een daling van de energiekosten met € 25.000 als gevolg van duurzame (eigen) energieopwekking en een subsidiebijdrage van jaarlijkse ongeveer € 75.000 door energieopwekking (duurzame energieopwekking) en anderzijds een stijging van de onderhoudskosten door installatie van nieuwe meetnetinstallaties met € 15.000.

De stijging bij de indirecte kosten van € 258.000 komt door hogere personeelskosten met € 380.000 en doorbelasting van ondersteunende producten met € 87.000. Daartegenover is er een daling van € 209.000 bij rente en afschrijvingen.

Onderstaand worden per onderwerp de belangrijkste mutaties toegelicht.

Besparing en subsidie energie door eigen opwekking

Minder inkoop van elektriciteit door energiebesparende maatregelen zoals het plaatsen van zonnepanelen, daarnaast subsidie-inkomsten (SDE+). Dit leidt tot een besparing van jaarlijks € 100.000.

Uitbreiding meetnet installaties

Één van de taken van het hoogheemraadschap is het beheer van het peil (de na te streven waterstand) in het oppervlaktewater. Na instemming van de Verenigde Vergadering over de uitbreiding van het meetnet oppervlaktewaterstanden (voorjaar 2020) is na realisatie van de nieuwe meetpunten ook beheer en onderhoud nodig. Voor het beheer en onderhoud van deze installaties is structureel een bedrag van € 15.000 nodig.

Baggeren

De in de programmabegroting 2020 opgenomen budget stijging van € 580.000 in 2021 voor baggeren wordt teruggedraaid omdat de geraamde uitgave onvoldoende zeker is. Het budget wordt geraamd op het bestedingsniveau van de afgelopen jaren van circa € 3 miljoen per jaar. Eventuele over- of onderschrijding wordt toegelicht in de jaarrekening.

AQUON

De kosten AQUON nemen toe door een hogere productievraag door de waterschappen aan AQUON. In 2020 en 2021 nemen de kosten met circa € 35.000 toe ten opzichte van de programmabegroting 2020. Ook nemen de kosten toe door de naderende centralisatie van AQUON. Dit brengt de komende jaren incidentele lasten met zich mee. Een nieuwe locatie wordt in het jaar 2024 voorzien.

Personeelslasten

De stijging bij de doorberekende personeelslasten met gemiddeld € 383.000 per jaar is het gevolg van formatieverhoging, verhoging door de loonstijging (rekening houdend met een cao-stijging van 1%) en het aantal uren wat begroot wordt in programma 2. De formatie-stijging komt door de toegenomen complexiteit en grootte van de teams waardoor er hoge druk staat op teamleiders. In het najaar van 2020 wordt de afdeling watersystemen heringericht met mogelijk extra teamleiders. Daarnaast is extra expertise nodig op het gebied van grondwater.

Geplande investeringen:

Bedragen x € 1.000						
Investering	Te voeren investeringsbedragen					
	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Peilbeheer	2.950	450	500	500	500	1.000
Renovatie vervanging kunstwerken WS	6.550	1.150	1.100	1.100	1.200	2.000
Wateroverlastopgave	20.200	3.000	3.500	3.500	3.350	6.850
Project - Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk	250	250				
Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen	750	250	250	250		
Watervoorziening - Watervoorziening	3.950	200	700	900	1.350	800
Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen overige wateren	1.300	300	200	200	200	400
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2022-2027	3.000		400	400	400	1.800
Klimaatadaptatie	3.400	850	850	850	850	
Materieel HHSK	125		75		50	
Cultureel Ergoed Molens	702	201	148	177	177	
Totaal Programma 2	43.177	6.651	7.723	7.877	8.077	12.850

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Peilbeheer

Deze investeringen zijn bestemd voor de uitvoering van maatregelen in het watersysteem voor de optimalisatie van het peilbeheer, waaronder het oplossen van knelpunten in de aanvoer of afvoer van water. Deze investeringen kunnen ook in de vorm zijn van bijdragen aan maatregelen van derden, in het bijzonder van gemeenten. Daarnaast kunnen deze investeringen bestemd zijn voor de realisatie

van vaste meetpunten (peilschalen, automatische peilopnemers) ten behoeve van de monitoring van het peilbeheer.

Renovatie kunstwerken watersystemen

Deze kredieten zijn voor de renovatie van de gemalen en/of de kunstwerken (via verzamelkredieten) die op grond van een technische en functionele urgentie in combinatie met de onderhoudsplanning worden uitgevoerd.

Hiernaast is het, in het kader van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO), noodzakelijk dat ons netwerk van de procesautomatisering veiliger en robuuster wordt gemaakt door enerzijds de vervanging van hardware-onderdelen bij alle aangesloten kunstwerken en anderzijds het redundant uitvoeren van de dataserver zodat leveringszekerheid van stuurdata naar centrale informatiesystemen op het juiste niveau komt.

Wateroverlastopgave

Deze investeringen zijn bestemd voor de uitvoering van maatregelen die gericht zijn op het oplossen van de wateroverlastopgave volgens het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Deze investeringen kunnen ook in de vorm zijn van bijdragen aan maatregelen van derden, voornamelijk van gemeenten, waarbij de focus ligt op de wateroverlastopgave in Rotterdam.

Watervoorziening + Cofinanciering Deltafonds (+1,65 miljoen)

Deze investeringen zijn bestemd voor de optimalisatie van de (zoet)watervoorziening. De Zoetwaterregio West-Nederland heeft in totaal 14 'kansrijke' maatregelen opgevoerd met een benodigde investering van 115 miljoen (indicatief). Het hoogheemraadschap heeft hierbinnen drie kansrijke maatregelen opgevoerd, te weten: de Robuuste Doorvoerroute Krimpenerwaard (samen met Hoogheemraadschap van Rijnland), Zoetwaterfabriek Kortenoord en de maatregel Beter Benutten Bergsluis (samen met Hoogheemraadschap van Delfland). In diverse verenigde vergaderingen bent u hierover geïnformeerd.

In november 2020 zal landelijke besluitvorming plaatsvinden in het Bestuurlijk Platform Zoetwater over de voorkeursstrategie Zoetwater en bijbehorende (voorkeurs)maatregelen. De drie door het hoogheemraadschap opgevoerde maatregelen maken hier vooralsnog deel van uit.

Bij positieve landelijke besluitvorming in november 2020 betekent dit dat voor deze maatregelen financiering beschikbaar komt vanuit het Deltafonds voor de periode 2022-2027.

Projecten

Inlaat Leuehaven-Leuekolk

De verdieping van de Nieuwe Waterweg heeft gevolgen voor de zoetwaterinlaat. Om die te compenseren heeft het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) met het hoogheemraadschap en andere waterschappen overeenkomsten gesloten. Eind 2018 is een uitvoeringsovereenkomst ondertekend over financiën en over de zogenaamde 'integrale oplossing Leuehaven - Leuekolk'. Daarbij gaat het onder meer om het opnieuw in gebruik stellen van een bestaande inlaatleiding en om de aanleg van een vistrap. De

uitvoering is begin 2019 gestart. De realisatie van de vispassage en verdere inrichting van Leuekolk zijn voorzien in 2020.

Uitvoering studies en efficiëntieplannen P02

(Duurzame energie productie)

Zie voor de inhoudelijke toelichting programma 3. Het aandeel voor programma 2 bedraagt € 1 miljoen in dit investeringsplan.

Kwaliteit

Waterkwaliteitsmaatregelen overige wateren (voorheen Verbeteringen stedelijk water)

Deze investeringen zijn bestemd voor de uitvoering van maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit in overige wateren. Het gaat bijvoorbeeld om vismigratie-maatregelen en de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De maatregelen kunnen ook worden uitgevoerd door derden (andere overheden), met een bijdrage van het hoogheemraadschap. Het investeringsplan is niet bestemd voor maatregelen die in het kader van de Kaderrichtlijn Water worden uitgevoerd.

Uitvoer Kaderrichtlijn water 2022-2027

Deze investeringen zijn bestemd voor de uitvoering van waterkwaliteitsmaatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De voor de planperiode 2022-2027 geplande investering van € 3 miljoen is gebaseerd op de raming van de huidige planperiode 2016 – 2021 (Verenigde Vergadering 30.9.2015). De kostenraming voor het maatregelenpakket voor de periode 2022 – 2027 wordt mogelijk gewijzigd in de aanloop naar het nieuwe KRW-plan.

Materieel het hoogheemraadschap

Het betreft de investeringen voor materieel dat wordt ingezet bij het uitvoeren van de beheerstaken van het waterschap. Het materieel omvat onder meer machines, aanhangwagens, tractoren, boten en pompen.

Klimaatadaptatie

De klimaatverandering leidt onder meer tot een grotere kans op extreem weer. De gevolgen zoals droge zomers en piekbuien met extreem veel regen in korte tijd raken ons allemaal. Dit noodzaakt tot meer maatregelen, een goede samenwerking met andere overheden en een integrale en inclusieve aanpak om stad en land aan te passen en leefbaar te houden. In januari 2019 verschenen de nieuwe standaarden voor de stresstesten voor wateroverlast, hitte, droogte en de gevolgen van overstromingen. Afgelopen jaar hebben de gemeenten samen met het hoogheemraadschap middels stresstesten de kwetsbaarheden voor klimaatverandering in beeld gebracht en zijn de eerste kansen voor maatregelen geschetst. In de komende jaren gaat het hoogheemraadschap deze ontwikkelingen met gemeenten en stakeholders concretiseren, waarbij wij samen investeren in een klimaatbestendig watersysteem, openbare ruimten en bebouwing. Daarbij bieden wij ruimte aan een dialoog met inwoners en bedrijven over de noodzaak van adaptatiemaatregelen in hun buurt. In de periode 2020-2024 stellen wij € 850.000 per jaar beschikbaar voor klimaatadaptatiemaatregelen in de vorm van gezamenlijke projecten met onze partners, waarbij de verwachting is dat het merendeel van de investeringen in de tweede helft van deze periode plaatsvindt.

Cultureel erfgoed molens

Op dit moment heeft het hoogheemraadschap vier molens in eigendom (1) Eendrachtsmolen, (2) Prinsenmolen, (3) Haastrechte molen en (4) Zuidbroekse molen.

In de komende jaren staan groot onderhoud en restauratie gepland voor de eerste drie genoemde molens.

Programma 3: Afvalwaterketen

Zuiver water

Wij zorgen voor schoon oppervlaktewater door het afvalwater van huishoudens en bedrijven te transporteren en te zuiveren, zodat wij het veilig kunnen lozen in de rivier of op de sloot. Wij dringen verontreinigde waterstromen naar oppervlaktewater terug en stimuleren het verminderen van ongewenste lozingen op de riolering. Dit doen wij in nauwe samenwerking met onze waterpartners.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2021 en verder

Procesvoering en onderhoud van installaties

Gezuiverd afvalwater dat voldoet aan de lozingseisen valt of staat met goed functionerende rioolgemalen en awzi's. Het op orde hebben van deze installaties is van groot belang en vraagt om dagelijks goed beheer en onderhoud en bewaking van de zuiveringsprocessen. De procesvoering vraagt vanwege de toenemende complexiteit van de installaties en de hogere eisen om te voldoen aan de wet en regelgeving en eisen ten aanzien van veiligheid de nodige extra inspanning.

Waar nodig vervangen wij procesonderdelen of voeren wij onderhoud uit, zodat deze blijvend goed functioneren. Daarvoor ontwikkelen wij het onderhoudsbeheersysteem waarmee wij op gestructureerde wijze onderhoud kunnen uitvoeren (als onderdeel van het programma assetmanagement).

Technische staat zuiveringskringen

De meeste zuiveringen zijn gebouwd in de periode 1985-2000. Nadien zijn wel aanpassingen uitgevoerd maar gezien de leeftijd voorzien wij voor de komende jaren een grotere renovatie- en investeringsopgave.

Onze ambities

- 3.1 Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking
- 3.2 Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen
- 3.3 Schoner water door vermindering van emissies

Om deze opgave voor elke zuiveringskring te kunnen bepalen stellen wij meerjareninvesteringsplannen per zuiveringskring op. Deze plannen zullen wij ondersteunen met de methodiek van Asset Lifecycle Management (ALM). Een ALM-studie bepaalt per zuivering op welke wijze de vereiste zuiveringsprestaties ook in de toekomst (0-15 jaar) geleverd kunnen worden. Daarnaast wordt vastgesteld of voor de langere termijn nieuwbouw een optie is.

Gebiedsontwikkelingen

Voor de lange termijn nemen wij naast de technische aspecten ook de omgevingsfactoren en maatschappelijke ontwikkelingen mee. De komende periode is het belangrijk om voor de zuiveringskringen Kralingseveer, Kortenoord en De Groote Zaag een goed beeld te krijgen van alle ontwikkelingen. In het bijzonder voor het verzorgingsgebied van Kortenoord (woningbouw in de Zuidplaspolder) en Kralingseveer (woningbouw op Rivium in gemeente Capelle aan den IJssel en woningbouw in bestaand stedelijk gebied Rotterdam) is het van belang om goed betrokken te zijn.

Digitale transformatie in de afvalwaterketen

De aansturing van de installaties is al in hoge mate geautomatiseerd. De processen monitoren wij door middel van online meetapparatuur en alle gegevens van de meetapparatuur en uit de procesautomatisering verwerken wij in informatiesystemen. Hiermee

ligt de stap naar nog verdergaande aansturing door geavanceerde systemen bijvoorbeeld gebaseerd op het slim gebruik van data en kunstmatige intelligentie binnen bereik. Bijvoorbeeld voor het beter ontwateren van het slib en het beter sturen van het zuiveringsproces. De komende jaren zullen wij de eerste stappen op dit gebied zetten. Het vraagt wel extra inzet om deze stappen te zetten en gelijktijdig te voldoen aan de eisen met betrekking tot informatiebeveiliging.

Duurzaamheid

Om onze taak blijvend waar te kunnen maken werken wij onverminderd hard aan toekomstbestendige robuustheid van onze objecten en (water)systemen. Momenteel werken wij aan de realisatie van de doelen en ambities uit de Nota Duurzaamheid die in 2017 is vastgesteld. Ook de komende jaren zullen wij ons richten op de speerpunten energie, broeikasgasemissies, grondstoffen & circulair en duurzamer werken.

In Nederland en binnen de waterschappen is er momenteel veel aandacht voor biodiversiteit. Waterschappen kunnen een bijdrage leveren aan het verminderen van de achteruitgang en het herstel van de biodiversiteit in Nederland. Het komende jaar bekijken wij of het hoogheemraadschap hier, aanvullend op de huidige activiteiten op het gebied van biodiversiteit, invulling aan kan geven..

Voor energie liggen wij goed op koers om de doelstelling van energieneutraal in 2025 te behalen. Naast energiebesparing en duurzame energieopwekking uit zuiveringsslib, zon en wind zullen wij de komende tijd de mogelijkheden van aquathermie, de productie van warmte uit oppervlaktewater en (gezuiverd) afvalwater in beeld brengen. Aquathermie vormt naar verwachting ook een belangrijke

bijdrage van het hoogheemraadschap in de Regionale Energie Strategieën (RES-en). De uitkomst van de RES-en zullen in 2021 bekend zijn. Dit zal mede richting geven aan de inspanningen op het gebied van duurzame energie in de komende jaren.

Voor de broeikasgasemissies voldoet het hoogheemraadschap ruimschoots aan de tussendoelstellingen voor de emissiereductie. Echter verwachten wij dat in de toekomst ook de emissies van lachgas uit het zuiveringsproces en methaangas uit het zuiveringsslib meegenomen zullen worden in de totaal emissies van het waterschap. Omdat lachgas en methaangas sterke broeikasgassen zijn zou dit zorgen voor een grote toename van de aan ons toegerekende emissies. In dat geval zullen wij nog een forse extra inspanning moeten leveren om de reductiedoelstellingen te behalen. De resultaten van het lopende onderzoek naar lachgasemissies op Kralingseveer kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Daarnaast onderzoeken wij bij welke andere bedrijfsprocessen reductie van broeikasgassen kan worden gerealiseerd.

De doelstellingen voor grondstoffen & circulair zullen wij vooral door duurzame inkoop en duurzame aanbesteding moeten behalen. In 2020 is de organisatiebrede materiaalstroomanalyse afgerond. Deze geeft inzicht in het eigen grondstoffenverbruik en de milieu-impact daarvan. Informatie die noodzakelijk is om gericht stappen te kunnen gaan zetten richting een circulaire economie. De ambitie is om op korte termijn concreet met de uitkomsten en conclusies van deze materiaalstroomanalyse aan de slag te gaan.

Bij duurzamer werken ligt de nadruk intern op het vergroten van het bewustzijn en betrokkenheid van de afdelingen en teams. Doelstelling

is om duurzame afwegingen te verankeren en zichtbaar te maken in alle processen. Hier werken wij momenteel aan op verschillende plekken in de organisatie.

Financiën 2021-2024

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Afvalwater		Bedragen x € 1.000			
	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		38.147	38.825	38.069	38.029
PB 2020	36.012	36.056	36.677	36.211	
Verschil		2.091	2.148	1.858	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting

Meerjarig stijgen de kosten ten opzichte van programmabegroting 2020 met gemiddeld ruim € 2.000.000.

De jaarlijkse stijging wordt veroorzaakt door een gemiddelde stijging van circa € 1.000.000 van de beïnvloedbare kosten en een gemiddelde stijging van circa € 1.000.000 van de niet beïnvloedbare kosten.

De niet beïnvloedbare kosten stijgen door hogere doorbelaste personeelskosten, hogere doorbelaste indirecte kosten en afschrijvingen. Anderzijds dalen de rentekosten door lagere rente.

Personeelslasten

Jaarlijks stijgen de doorberekende personeelslasten met gemiddeld € 750.000. Voor € 640.000 wordt dit veroorzaakt door formatie-uitbreiding en voor € 110.000 door doorberekende personeelslasten en cao-stijging. De verhoging van de formatie is noodzakelijk vanwege de grotere inspanning op het gebied van beheer en onderhoud,

procesvoering, gebiedsontwikkeling, procesautomatisering en informatiebeveiliging.

Grensoverschrijdend afvalwater

De kosten voor grensoverschrijdend afvalwater nemen gemiddeld met € 1.300.000 toe. Dit vanwege een stijging van de zuiveringstarieven van de buurwaterschappen.

Energie

Minder inkoop van elektriciteit door enerzijds energiebesparende maatregelen zoals het plaatsen van bellenbeluchting en het wijzigen van de luchtbehandeling op Kralingseveer en anderzijds door extra eigen productie door Themista en zonnepanelen. Daarnaast subsidie-inkomsten (SDE+) wat uiteindelijk leidt tot een besparing van leveringskosten energie en subsidie van jaarlijks € 300.000.

Geplande investeringen:

Bedragen x € 1.000						
Te voteren investeringsbedragen						
Investering	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Renovatie awzi's	33.925	2.325	3.200	5.200	13.200	10.000
Renovatie transportstelsels	1.600	100			1.500	
Bijdrageregelingen	400	100	100	100	100	
Bijdragen aan gemeenten	4.380	1.880				2.500
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	2.500	875	1.000	625		
Totaal Programma 3	42.805	5.280	4.300	5.925	14.800	12.500

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Bijdrageregelingen

Op dit moment zijn geen algemene bijdrageregelingen meer van kracht. Wel wordt in specifieke situaties bekeken of bepaalde maatregelen in de riolering een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de efficiëntie van het transport en zuiveren van het

afvalwater. Hiervoor wordt per situatie vastgesteld of en welke bijdrage verleend wordt.

Bijdragen aan gemeenten

Bijdragen voor de renovatie van rioolgemalen in het beheer van de gemeenten. Het betreft hier gemalen en persleidingen in de gemeenten Zoetermeer, Capelle aan den IJssel en Rotterdam. In 2021 staat een bijdrage aan gemeente Capelle aan den IJssel gepland voor de renovatie van rioleindemaal en persleiding van de wijk Oostgaarde.

Renovatie awzi's

In de meerjarenbegroting investeringen is onder andere rekening gehouden met grote investeringen voor het verwijderen van medicijnresten en de realisatie van de zoetwaterfabriek Kortenoord, de vergroting van de capaciteit van Kortenoord en renovatie van de Groote Zaag.

Renovatie transportstelsels

In 2024 staat renovatie van een deel van het transportstelsel van Kortenoord gepland.

Uitvoering studies en efficiëntieplannen

Deze investeringen zijn in de meerjarenbegroting opgenomen voor het uitvoeren van de aanpassingen voortvloeiend uit de energie-efficiëntie plannen. Hiervoor is de meerjarenafspraken energie-efficiency verbreed van zuiveringsbeheer naar het totale waterschap en wordt ook het energie-efficiënt plan (EEP) opgesteld. In dit plan zijn diverse maatregelen opgenomen waarmee de benodigde reductie van het energieverbruik minimaal 2% per jaar behaald kan worden.

Programma 4: wegen

Veilig wegennetwerk

Schieland en de Krimpenerwaard draagt bij aan een betrouwbaar verkeersnetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Het accent ligt op de thema's verkeersveiligheid en doelmatig onderhoud van de rijbaan. Ons streven de wegentaak over te dragen aan de gemeenten, blijft onverminderd. Door intensief samen te werken met partners beogen wij lagere maatschappelijke kosten. De organisatie is zich bewust van de belangen van de omgeving.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2021 en verder

Het Rijk wil in Nederland minder ongevallen met slachtoffers. Hiervoor hebben zij het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 opgesteld. In 2019 hebben wij een verkeersveiligheidsmonitor opgesteld waarvan wij de uitkomsten gebruiken om maatregelen te op te stellen die ongevallen kunnen voorkomen. Zo dragen wij bij aan de landelijke doelstelling. De aanbevelingen werken wij samen met de regio Midden-Holland, de gemeenten en de politie in de komende jaren steeds verder uit.

Hoe de economie zich ontwikkelt, is van invloed op de drukte van de wegen en daarmee de verkeersveiligheid. De combinatie van smalle wegen en de menging van vracht- en landbouwverkeer met fietsers, maakt de wegen qua verkeersveiligheid extra gevoelig. Door de onzekerheid van de ontwikkelingen is niet duidelijk wat het effect op de hoeveelheid verkeer is. Wij blijven dit monitoren en passen waar nodig verkeersmaatregelen toe.

Onze ambities

- 4.1 Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de berijdbaarheid van wegen
- 4.2 Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk
- 4.3 Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties

Samenwerking met de omgeving en partners wordt steeds belangrijker om het wegbeheer doelmatig uit te voeren, de kosten te beheersen en de verkeersveiligheid te waarborgen. Vanuit het wegbeheer moeten wij plannen en ontwerpen van anderen toetsen en waar nodig bijstellen. De invulling van de wegenverordening in de waterschapsverordening wordt steeds duidelijker en vraagt afstemming met de gemeente ten aanzien van werkingsgebieden en regels die gesteld worden aan de activiteiten van derden, om dubbelingen te voorkomen.

Landelijk zijn er een aantal grotere beleidsontwikkelingen voor het wegverkeer, waaronder de kentekening van het landbouwverkeer, de vrachtwagenheffing en de mobiliteitstransitie. De effecten hiervan op het wegverkeer in de Krimpenerwaard zijn naar verwachting niet groot. De ontwikkelingen blijven wij volgen.

De inrichting van natuurgebieden in de Krimpenerwaard vordert gestaag. Dit zal in delen van het gebied effect hebben op het landbouw- en recreatieverkeer. Vanaf 2021 zal naar verwachting ook duidelijk worden of dit gevolgen heeft voor de weginrichting.

Reconstructies en wegenonderhoud

Bij het uitvoeren van wegreconstructies en het vervangen van wegbruggen onderzoeken wij duurzame oplossingen en passen wij deze waar mogelijk binnen de projecten toe. Wij betrekken bewoners en andere belanghebbenden tijdig en actief bij het uit te voeren onderhoud en de projecten.

Het onderhoudsmanagementsysteem vullen wij steeds verder met areaal- en objectgegevens en inspectieresultaten. De informatie gebruiken wij om het meerjarenonderhoudsprogramma bij te sturen. De projecten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Wegen en wegbruggen. Het uitvoeringsprogramma wegen en wegbruggen gaat dit jaar een nieuwe fase in. Vanaf medio mei wordt de uitvoering gedaan door bouwteams bestaande uit mensen van het hoogheemraadschap, ingenieursbureaus en aannemers. De verwachting is dat zowel kosten als uitvoeringstijd hierdoor gunstig beïnvloed gaan worden. Binnen de jaren en het totaalbudget van het programma zijn wat bedragen verschoven doordat de planning steeds duidelijker wordt.

Dijkversterking KIIK biedt kansen om een aantal knelpunten voor verkeersveiligheid en wegbeheer versneld op te pakken. Wij zoeken daarbij naar mogelijkheden voor verdere samenwerking met de gemeenten met name op grenzen tussen bebouwde kom en buitengebied. Hierbij kan het wenselijk zijn om parallel aan de dijkversterking extra te investeren om het toekomstige wegbeheer verder te optimaliseren. De mogelijkheden om dit met subsidie uit te voeren zoeken wij uit.

Wegentaak

Om invulling te geven aan onze ambitie om de wegentaak over te dragen maken wij capaciteit vrij om met de gemeenten de wegenoverdracht voor te bereiden. Wij bouwen hierbij verder op de stappen die in de voorgaande jaren zijn gezet. Het proces verloopt echter moeizaam gezien de verschillende belangen, waar gemeente Krimpen aan den IJssel positief is ten aanzien van de overdracht is de gemeente Krimpenerwaard terughoudend.

Financiën 2021-2024

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Wegen					
	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		4.334	4.257	4.382	4.510
PB 2020	4.108	4.196	4.283	4.475	
Verschil		138	-26	-93	

Bedragen x € 1.000

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Ten opzichte van de programmabegroting 2020 nemen de kosten in 2021 toe met € 138.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten. In 2020 zijn meer projecten succesvol afgerond.

Geplande investeringen

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen					
	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Reconstructie polderwegen	5.900	1.800	1.950	2.150		
Vervanging wegbruggen	2.310	1.015	885	210	200	
Aanpak black en grey spots	200	100			100	
Duurzaamveilig	1.000				1.000	
Materieel HHSK	500	90	410			
Totaal Programma 4	9.910	3.005	3.245	2.360	1.300	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

De investeringen in programma 4: wegen, zijn ten behoeve van de reconstructies polderwegen en de vervanging van wegbruggen in de Krimpenerwaard.

Investeringsbedragen zijn licht aangepast. Kleine verschuivingen in de jaarschijven. Er is minder investering in eigen materieel nodig, deze investeringsbijdragen zijn verschoven naar reconstructie polderwegen en vervanging wegbruggen.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Omgevingsbewustzijn

Wij werken verder aan de verbinding met onze omgeving. Wij laten onszelf zien en zijn herkenbaar als waterbeheerder. Dit doen wij om het waterbewustzijn en de interesse in ons werk te vergroten. Door samen met de omgeving na te denken over oplossingen, werken wij aan draagvlak. Wij zijn daarom in gesprek met de omgeving. Wij luisteren naar ideeën en geven ruimte aan mensen om mee te doen. Digitalisering vraagt daarbij andere dingen van ons, maar geeft tegelijk nieuwe mogelijkheden.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2021 en verder

Juridisering van de samenleving

Onze samenleving juridiseert al vele jaren: steeds meer burgers en bedrijven stappen naar de rechter of maken bezwaar. Op het gebied van publiekrecht (vergunningverlening, ontheffingen en dergelijke) zetten wij steeds vaker en succesvol mediation in. Het aantal gerechtelijke procedures is hierdoor in de afgelopen jaren enigszins gedaald. Door deze ontwikkeling veranderen de juridische werkzaamheden. Wij moeten daarom meer vaardigheden en competenties op het gebied van mediation ontwikkelen. Op het gebied van privaatrecht (bouwrecht, schadeclaims, inkoop en aanbesteding) neemt het aantal gerechtelijke procedures toe.

Naleving wet- en regelgeving

Het beleid voor naleving van onze wet- en regelgeving staat in de nota Naleving 2018 – 2022. Dit beleid werken wij elk jaar uit in het uitvoeringsplan Toezicht en Handhaving. Naast standaard controles

Voor programma 5 zijn geen ambities geformuleerd in WBP 2016-2021

en bewustwording werken wij aan nieuwe manieren van toezicht. Wij gebruiken bijvoorbeeld satellietbeelden bij de schouw 'dagelijks onderhoud'. Het toezicht baseren wij steeds meer op risicoanalyses en informatie over naleving. Wij evalueren het uitvoeringsplan Toezicht en Handhaving elk jaar en passen de inzet van mensen en middelen aan. wordt bijgesteld.

Financiën 2021-2024

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Omgeving en Organisatie

Bedragen x € 1.000

	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		15.092	14.972	14.890	15.058
PB 2020	14.893	14.914	15.044	14.956	
Verschil		178	-72	-67	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting

Ten opzichte van de programmabegroting 2020 jaarschijf 2021 nemen de kosten met € 178.000 toe. Binnen programma 5 stijgen de doorberekende indirecte kosten met € 86.000, de doorberekende personeelslasten met € 44.000 en de afschrijvingslasten met € 36.000. De out of pocket kosten dalen per saldo met € 11.000.

Na 2022 dalen de kosten ten opzichte van de meerjarenraming uit de programmabegroting 2020 door lagere doorberekende personeelslasten. Dit heeft te maken met urenverschuivingen tussen programma 5 en ondersteunende producten.

Onderstaand worden per onderwerp de belangrijkste mutaties toegelicht.

Regelbeheerder omgevingswet

Als gevolg van de Omgevingswet wordt een nieuwe waterschapsverordening opgesteld. De regels van het waterschap moeten daarvoor worden ingevoerd in een regelbeheerpakket, zodat

ze kunnen worden getoond in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De regels moeten daarna worden beheerd. Ook moet beheer plaatsvinden op de zogenaamde werkingsgebieden. Dit (specialistische) werkpakket bestond voorheen niet en is nu neergelegd bij de afdeling Publiekszaken. Het werk is cruciaal voor de werking van de waterschapsverordening en het DSO en daarmee voor de rechtmatigheid van onze regelgeving. Het is nu nog niet te zeggen wat de definitieve omvang van de benodigde formatie is. Daarom wordt voor 2021 en 2022 1 fte (inhuur)budget aangevraagd, begin 2022 zal een evaluatie plaatsvinden om te bepalen wat de noodzakelijke formatieomvang is.

Eigendommenbeheer

De opbrengst uit erfpacht is structureel verhoogd met € 40.000. Het budget is meer in lijn gebracht met de gemiddelde realisatie van de afgelopen jaren.

Kosten AQUON

De kosten voor AQUON stijgen binnen programma 5 structureel met circa € 50.000 ten opzichte van de programmabegroting 2020. Dit komt door een intensivering van waterkwaliteitsmetingen voor de A16 en daarnaast doen wij meer en gecompliceerdere analyses. Dit is in lijn met de prioritering van de inzet zoals vastgelegd in het Uitvoeringsplan 2020.

Contributies

De contributiebudgetten stijgen gemiddeld met circa € 24.000 per jaar ten opzichte van de meerjarenraming in de programmabegroting 2020. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie.

Geplande investeringen

bedragen x € 1.000						
Te voteren investeringsbedragen						
Investing	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Verkiezingen	470	100	120	250		
Totaal Programma 5	470	100	120	250		

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting investeringen

Verkiezingen

Dit investeringsplan betreft de bijdrage ter compensatie van de extra kosten die gemeenten moeten maken voor de waterschapsverkiezingen. Ook de kosten voor de eigen verkiezingscampagne zijn opgenomen in dit investeringsplan. Omdat wij voor de verkiezingen 2023 vanaf 2020 via een jaarlijkse bijdrage aan het Rijk vooruit gaan betalen is het krediet al nodig vanaf 2020. Jaarlijks wordt een bedrag gevoteerd. Het totale investeringsplan is met € 150.000 verlaagd omdat de jaarlijkse bijdrage lager uitvalt dan voorzien.

Ondersteunende producten

De kosten van de ondersteunende producten verdelen wij over de primaire producten van programma 1 tot en met 4. Ze vormen de indirecte kosten voor de programma's. De ondersteunende producten bestaan uit o.a., kosten personeelszaken, concern en financieel beleid, algemeen juridische en bestuurlijke zaken.

Bijstellingen en Ontwikkelingen 2021-2024

Transparantie en digitalisering gaan hand in hand

De maatschappelijke roep om transparantie over wat de overheid doet en besluit heeft een stevige juridische bodem gekregen. Zo komen de Wet open overheid (voorheen WOB), en de Omgevingswet eraan. Dit betekent dat de organisatie op structurele wijze besluiten zal moeten publiceren. Zowel beleidsinhoudelijk, als ICT-technisch heeft dit gevolgen. Vaker dan nu zullen technische portalen gemaakt moeten worden waar beleidsstukken compleet, betrouwbaar en actueel via de website gepubliceerd worden. Maar ook informatie over ons werk en data zullen steeds vaker (via vaste formats en wettelijke randvoorwaarden) gepubliceerd moeten worden. Dit vergt een inspanning op gebied van ICT, maar ook informatiemanagement, websitedesign, beleid en informatiebeveiliging.

Harmonisatie van data

Nationale en Europese wetgeving vragen van het hoogheemraadschap data zo veel als mogelijk openbaar te maken voor burgers en bedrijven. Dit betekent dat wat voorheen interne data leek, hierdoor openbare data kan worden. Dit gegeven stelt hoge eisen aan de mate van actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van data. Om hier grip op te krijgen, is in 2020 een start gemaakt om intern een 'centrale datalaag' in te richten die ook centraal beheerd

wordt en centraal ontsloten kan worden aan externe platformen. Middels deze centrale ontsluiting kan het hoogheemraadschap in de nabije toekomst voldoen aan wettelijke eisen om gegevens te harmoniseren en openbaar te maken.

Door verschillende technologische ontwikkelingen is er voor het hoogheemraadschap steeds meer mogelijk met slimme innovaties. Om dit te ondersteunen is in toenemende mate behoefte aan betrouwbare en actuele data met een hoog detailniveau.

Belangrijke randvoorwaarden voor het goed kunnen invullen van de gevraagde ondersteuning zijn onder andere het borgen van interne processen, het slim organiseren van het werken het oprichten van de juiste infrastructuur voor het toegankelijk maken van deze data.

Personeelsbeleid

Onze omgeving is in beweging. Er spelen veel verschillende trends waardoor het belangrijk is dat wij investeren in wendbaarheid en efficiëntie. Trends die nu spelen zijn bijvoorbeeld: de economische onzekerheden, steeds kritischer wordende burgers, complexere processen, toenemende krapte op de arbeidsmarkt, zelfbewustere medewerkers. Deze ontwikkelingen vragen slagvaardigheid naar de toekomst toe. Niet alleen onze organisatie moet slagvaardig zijn maar ook ons personeel. Hiervoor zijn wij aan de slag gegaan met strategische personeelsplanning (SPP). Dit is het middel dat leidt tot optimale personele bezetting binnen de organisatie nu en in de toekomst. In 2020 wordt SPP afgerond en verankerd in de reguliere bedrijfsvoering.

Economische en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de flexibilisering van de arbeidsmarkt en het feit dat mensen tot op hogere leeftijd doorwerken, zijn van invloed op het aantal arbeidsongevallen. Wij zetten in op preventieve maatregelen zoals het meer creëren van bewustwording bij iedereen in onze organisatie om veiliger werk te realiseren.

Inkoop en aanbesteding

De processen van inkoop en aanbesteding gaan een grotere bijdragen leveren aan de duurzame doelstellingen van het hoogheemraadschap op het gebied van energie, klimaat en grondstoffen. Streven is om steeds meer circulair aan te besteden binnen de Grond-, Weg- en Waterbouwsector.

Accountant

De gezamenlijke Europese aanbesteding van de accountantsdiensten met het hoogheemraadschap van Rijnland en Delfland is gelukt. In de juni Verenigde Vergadering van 2020 zal de nieuwe accountant benoemd worden.

Subsidies

Waarbij de verantwoordingsplicht zich voor inkoop uitstrekt tot de nog strengere beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) is het voor subsidies noodzakelijk om een subsidieregister op te stellen en up-to-date te houden. Daarnaast is de vraag uit de organisatie om ondersteuning bij de diverse subsidieprojecten groeiend. Dit vanwege de veelal ingewikkelde en per project verschillende subsidieregels waaraan wij moeten voldoen. Door het aflopen van het Financieel Meerjarig Kader van de Europese Commissie lopen alle Europese subsidies ook af. De verwachting is,

dat de komende jaren er wederom geld vrij komt voor Europese projecten. De organisatie onderzoekt de mogelijkheden.

Informatiebeveiliging

In 2019 is de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) in werking getreden. Dit is een normenkader waaraan alle overheden moeten voldoen op het gebied van informatiebeveiliging. De BIO is meer resultaatgericht in vergelijking met zijn voorganger, de BIWA. Informatiebeveiliging staat hoog in het vaandel van het hoogheemraadschap. Hoogheemraadschap Rijnland en het hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard werken intensief samen op dit gebied. Alle systemen worden geclassificeerd op beschikbaarheid, integriteit, veiligheid en privacy. Op de systemen die geclassificeerd worden als 'hoog' zal een objectgericht risicoanalyse worden uitgevoerd om juiste beheersmaatregelen te kunnen treffen. Een uitgebreide communicatietraject moet bijdragen aan een versterkt bewustzijn omtrent informatiebeveiliging.

Financiën 2021 - 2024

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Ondersteunende producten

Bedragen x € 1.000

	Jaarschijf 2020	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2022	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024
MJP2020		18.591	17.703	17.343	17.096
PB 2020	18.479	17.533	17.285	17.062	
Vershil		1.058	418	281	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting

De kosten van de ondersteunende producten nemen in 2021 ten opzichte van de programmabegroting 2020, jaarschijf 2021 met circa € 1,1 miljoen toe. De directe kosten stijgen met circa € 482.000, de doorberekende personele lasten stijgen met € 611.000 en de kapitaallasten dalen met € 35.000. De doorberekende personele lasten stijgen grotendeels door verhoging van personeelsformatie en het opnemen van inleenbudget. In de jaren 2022 en 2023 stijgen de kosten ten opzichte van de programmabegroting 2020 minder hard. Voornamelijk doordat niet alle budgetten structureel worden opgenomen.

Onderstaand worden per onderwerp de belangrijkste mutaties toegelicht.

Digitalisering en omgevingswet

Het budget dat in de voorjaarsnota 2018 ten behoeve van de digitaliseringsopgave is opgenomen in de jaren 2018 tot en met 2020, is vanaf 2021 niet meer beschikbaar. In dit meerjarenperspectief

wordt wederom incidenteel budget (€ 500.000) opgenomen voor het jaar 2021. Dit is nodig om continuïteit te bieden, en invulling te geven aan de digitale transformatie en data science. Digitalisering is een verplichting vanuit de Omgevingswet, een voorwaarde voor procesautomatisering en assetmanagement en de basis voor data science en exacter beleid. Tevens is voor het doorlopend muteren en in beheer nemen van de op orde gebrachte data en gegevens structureel formatie nodig (€ 130.000 per jaar).

Verzwarende regelgeving en juridisering

Door toenemende regelgeving en juridisering is de juridische formatie de laatste jaren sterk onder druk gekomen. Er is meer ruimte nodig voor juridische kwaliteitszorg, belastingwetgeving, diverse beleidsopgaven zoals de actualisatie aanbestedingsbeleid, implementatie Wet open overheid en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Hierdoor is structureel circa € 140.000 aan extra formatie nodig en circa € 160.000 incidenteel budget (2021 en 2022) voor tijdelijk personeel ten behoeve van de AVG.

Accountant

De jaarlijkse kosten voor de certificering van de jaarrekening van het hoogheemraadschap stijgt met € 55.750 naar € 90.750. Dit komt door de aangescherpte regels en minder concurrentie in het segment waarin het hoogheemraadschap behoort.

Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten

Het hoogheemraadschap betaalt zelf de uitkering (het inkomensverlies) als een medewerker in WGA terecht komt. De kosten van de WGA-uitkering en re-integratie van medewerkers komen dan voor eigen rekening voor de eerste 10 jaar van de WGA-uitkering. Dit betekent dat het jaarlijkse budget voor deze verzekering komt te vervallen.

Geplande investeringen

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen					2025 en verder
	Totaal	2021	2022	2023	2024	
Huisvesting	2.635	635	1.800	100	100	
Totaal ondersteunende producten	2.635	635	1.800	100	100	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

Huisvesting

In dit investeringsplan vallen de vervangingskosten van kleine en grote renovaties van het gemeenlandshuis. Voor de kleinere vervangingen/renovaties is jaarlijks € 100.000 nodig.

In 2021 staan de vervanging van o.a. de luchtbehandelingskast, de stoombevochtiging, de verbouwing van het bedrijfsrestaurant gepland.

Het opgevoerde bedrag in 2022 is bedoeld voor aanpassingen aan de huisvesting en het verbouwen van de niet gerenoveerde kantoordelen van het gemeenlandshuis. Al deze vervangingen/renovaties leveren een bijdrage aan het verkrijgen van energielabel A.

Meerjarenraming 2021 t/m 2024

In dit hoofdstuk bespreken wij de financiële uitwerking van de meerjarenraming: investeringen, exploitatiekosten en de schuldenpositie. Daarnaast geven we, per heffing, een prognose weer van de tariefontwikkeling betreffende deze periode, inclusief een specificatie van de verschillende opbrengsten.

De volgende paragrafen komen aan de orde:

[4.1 Financiële uitwerking tot en met 2024](#)

[4.2 Begroting in meerjarenperspectief](#)

[4.3 Meerjarenperspectief van de waterschapstaken](#)

Financiële ontwikkelingen tot en met 2024

Bedragen x € 1.000

Begrotingstekort	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting 2020	€ 5.345	€ 1.309	€ -402	€ -1.635	
Meerjaren prognose 2021-2024	€ 5.345	€ 4.558	€ 3.582	€ 1.271	€ -244
Verschil	€ -	€ -3.249	€ -3.984	€ -2.906	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bovenstaande tabel geeft de verschillen in het begrotingstekort ten opzichte van de programmabegroting 2020 weer voor de jaren 2021 tot en met 2023.

Om de tariefegalisatiereserves af te bouwen naar een aanvaardbaar en functioneel niveau worden over de periode 2021 t/m 2023 begrotingstekorten begroot.

Jaarschijf 2024 is nieuw toegevoegd aan de meerjarenraming en laat een overschot zien van € 244.000.

Bedragen x € 1.000

Belastingopbrengsten en overige dekkingsmiddelen	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting 2020	€ 92.539	€ 95.325	€ 97.580	€ 98.850	
Meerjaren prognose 2021-2024	€ 92.539	€ 94.287	€ 95.922	€ 97.586	€ 99.485
Verschil	€ -	€ -1.038	€ -1.658	€ -1.265	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

De totale belastingopbrengsten dalen ten opzichte van de programmabegroting 2020. Met name door het positievere jaarresultaat 2019 voor de watersysteemheffing, is de tariefegalisatiereserve groter dan begroot en kan het stijgingspercentage voor de belastingopbrengsten naar beneden worden bijgesteld.

Bedragen x € 1.000

Kosten	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting 2020	€ 97.884	€ 96.634	€ 97.178	€ 97.215	
Meerjaren prognose 2021-2024	€ 97.884	€ 98.845	€ 99.504	€ 98.857	€ 99.242
Verschil	€ -	€ -2.211	€ -2.326	€ -1.642	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Het financieel meerjarenperspectief laat zien dat de totale netto kosten in de planperiode ten opzichte van de programmabegroting 2020 stijgen met circa € 6,2 miljoen. Meerjarig laten de kosten stabiele trend zien. De netto kosten laten in 2022 een kleine piek zien doordat de HWBP bijdrage in dat jaar hoger is dan in de overige jaren. Tevens dalen de kapitaallasten vanaf 2022 en nemen de opbrengsten toe.

Hieronder geven wij per hoofdkostensoort (personeel, goederen en diensten derden, bijdragen aan, kapitaallasten en overige baten) een toelichting. De personeelslasten stijgen in de planperiode structureel door mutaties in het personeelsbestand (totale stijging van circa € 5,3 miljoen in 2021 t/m 2023 ten opzichte van de

programmabegroting 2020). Dit is een gevolg van de geschetste ontwikkelingen in dit meerjarenperspectief.

De overige goederen en diensten van derden en de bijdragen aan derden stijgen ten opzichte van de programmabegroting 2020 in zijn totaliteit met € 3,4 miljoen (jaren 2021 tot en met 2023). De belangrijkste mutaties zijn toegelicht in het hoofdstuk meerjarenraming per programma.

De meerjarige liquiditeitsprognose toont een dalende trend van de rentekosten ten opzichte van de programmabegroting 2020, voornamelijk door de aanhoudende lage rente op langlopende leningen. Meerjarig dalen de rentelasten met circa € 1,5 miljoen (2021 tot en met 2023).

De afschrijvingskosten wijken nauwelijks af met wat al meerjarig berekend was in de programmabegroting 2020.

De bijdragen van derden nemen circa € 1 miljoen toe ten opzichte van de programmabegroting 2020 (2021 tot en met 2023) door de verwachte subsidieopbrengsten voor opwekken duurzame energie.

Begroting in meerjarenperspectief

In de onderstaande tabel wordt de meerjarenbegroting naar programma's, onderverdeeld in beleidsproducten getoond:

Bedragen x €
1.000

	PB 2020 JS 2020	MJP2020 JS 2021	MJP2020 JS 2022	MJP2020 JS 2023	MJP2020 JS 2024
Waterveiligheid					
Eigen plannen	411	410	404	403	400
Plannen van derden	230	228	224	225	223
Beheersinstrumenten waterkeringen	2.287	2.088	1.994	2.001	1.989
Aanleg en onderhoud waterkeringen	11.502	11.270	11.860	11.755	11.563
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	316	294	290	289	288
Totaal Waterveiligheid	14.746	14.289	14.773	14.673	14.464

Watersysteem					
Eigen plannen	4.560	4.417	4.659	4.593	4.562
Plannen van derden	185	242	239	199	202
Beheersinstrumenten watersystemen	1.429	1.577	1.564	1.536	1.543
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	5.276	4.947	4.655	5.030	5.279
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	5.696	4.885	4.949	4.930	4.856
Beheren hoeveelheid water	9.227	9.049	8.897	8.813	8.992
Calamiteitenbestrijding watersystemen	187	213	187	186	186
Monitoring watersystemen	1.383	1.474	1.478	1.510	1.516
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	180	178	49	45	44
Totaal Watersysteem	28.124	26.982	26.677	26.843	27.180

Afvalwater	PB 2020 JS 2020	MJP2020 JS 2021	MJP2020 JS 2022	MJP2020 JS 2023	MJP2020 JS 2024
Eigen plannen		754	772	763	818
Plannen van derden	38	37	36	36	60
Getransporteerd afvalwater	3.640	3.700	3.775	3.879	3.785
Gezuiverd afvalwater	12.823	13.093	13.667	12.871	12.788
Verwerkt slib	5.074	5.363	5.224	5.267	5.181
Afvalwaterbehandeling door derden	13.498	15.004	15.192	15.094	15.192
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	182	195	158	158	206
Aanpak diffuse emissies derden	0	0	0	0	0
Totaal Afvalwater	36.012	38.147	38.825	38.069	38.029

Wegen					
Eigen plannen	28	27	27	95	94
Plannen van derden	35	34	34	34	34
Beheersinstrumenten wegen	116	120	118	117	117
Aanleg en onderhoud wegen	3.539	3.759	3.737	3.786	3.918
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	392	394	342	350	348
Totaal Wegen	4.108	4.334	4.257	4.382	4.510

Omgeving en Organisatie					
Eigen plannen	893	732	701	721	718
Plannen van derden	0	0	0	0	0
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	668	644	701	614	611
Vergunningen en meldingen	1.839	1.992	1.887	1.853	1.842
Adviezen vergunningen	356	404	401	387	384
Toezicht	2.671	2.724	2.706	2.696	2.684
Handhaving	139	72	71	71	71
Belastingheffing	3.151	3.304	3.392	3.488	3.624
Invordering	566	594	611	628	628
Bestuur	2.730	2.753	2.615	2.547	2.620
Externe communicatie	1.882	1.874	1.887	1.884	1.876
Algemeen	0	0	0	0	0
Totaal Omgeving en Organisatie	14.893	15.092	14.972	14.890	15.058

Totale kosten	97.884	98.845	99.504	98.857	99.242
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Dekkingsmiddelen	PB 2020 JS 2020	MJP2020 JS 2021	MJP2020 JS 2022	MJP2020 JS 2023	MJP2020 JS 2024
Belastingopbrengsten: Systeemheffing	48.852	49.341	50.081	50.832	51.595
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	39.009	40.182	40.989	41.811	42.857
Belastingopbrengsten: Wegenbeheer	4.326	4.413	4.501	4.591	4.683
Dividenden en bonusuitkeringen	350	350	350	350	350
Totale dekking	92.538	94.286	95.921	97.585	99.484

Bestemmingsreserve					
Onttrekking Watersysteemheffing	128	135	142	151	159
Onttrekking Zuiveringsheffing	0	0	0	0	0
Totale dekking	128	135	142	151	159

Resultaat voor bestemming (tekort)	5.218	4.424	3.441	1.121	
Resultaat voor bestemming (overschot)					-402

Tariefegalisatiereserve					
Onttrekking tariefegalisatiereserve	5.218	4.424	3.441	1.121	
Storting bestemmingsreserves					-402
Totale dekking	5.218	4.424	3.441	1.121	-402

Resultaat na bestemming	0	0	0	0	0
--------------------------------	----------	----------	----------	----------	----------

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Meerjarenperspectief van de waterschapstaken

Toelichting op het meerjarenperspectief

In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven wij lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de tarieven niet te snel te laten stijgen, voeren wij al een aantal jaren beleid dat eventuele resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves wordt gedekt. Hierbij is het uitgangspunt om aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken. Hierdoor nemen de tariefegalisatiereserves af, maar bouwen wij de reserves niet af tot nul. Dit om te voorkomen dat de tarieven na de planperiode fors omhoog moeten. De bijstellingen en de meerjarige doorrekening van dit MJP laten voor de komende jaren en de lange termijn een gezonde financiële positie zien (zie paragraaf 5.3). De berekening van de gemiddelde stijging van de belastingopbrengsten (lastendruk) in de komende planperiode (2021 tot en met 2024) is 1,9%.

Watersysteemheffing

Het jaarrekeningresultaat van 2019 voor de Watersysteemheffing viel positiever uit dan geraamd waardoor de tariefegalisatiereserve minder hard daalde dan voorzien. Hierdoor is het minder nodig om de belastingopbrengst in 2021 te laten stijgen. In de programmabegroting 2020 werd voorzien dat deze heffing met 4,5% zou moeten stijgen aangezien de reserve anders op een negatief saldo zou uitkomen. Dit percentage stellen wij bij naar een stijging van 1%. Vanaf 2022 stijgt de totale belastingopbrengst Watersysteemheffing met 1,5% per jaar. De tariefegalisatiereserve komt hierdoor eind 2024 uit op € 4,5 miljoen positief en de baten en lasten zijn dan met elkaar in evenwicht.

Zuiveringsheffing

De komende jaren stijgt de belastingopbrengst Zuiveren met gemiddeld 2,5% per jaar. Dit komt overeen met wat wij in de programmabegroting 2020 hebben voorzien. Het meerjarenperspectief laat zien dat de tariefegalisatiereserve met de huidige ramingen tot en met 2024 afneemt. De baten en lasten zijn in 2024 in evenwicht en de tariefegalisatiereserve komt eind 2024 uit op € 2,9 miljoen positief.

Wegenheffing

Voor de Wegenheffing is in de programmabegroting 2020 uitgegaan van een stijgingspercentage van 0% voor het jaar 2021. Vanaf het jaar 2022 werd een stijging van 1% voorzien. Deze percentages passen wij aan naar 2% in dit meerjarenperspectief. De begrotingstekorten voor de wegenheffing dekken wij uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2024 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 2,5 miljoen positief. Na 2024 zullen de baten en de lasten naar elkaar toe moeten groeien.

Meerjarenperspectief watersysteemheffing

Meerjaren overzichten tarieven

Totaaloverzicht watersysteemheffing

MJP 2021 t/ m 2024

	bedragen x € 1.000				
	2020	2021	2022	2023	2024
<u>Kosten vs opbrengsten</u>					
Totale kosten	52.434	50.849	50.957	50.934	51.140
Totale belastingopbrengst	48.852	49.341	50.081	50.832	51.595
Resultaat voor bestemming	3.582-	1.508-	876-	102-	455
Bestemmingsreserve	128-	135-	142-	151-	159-
Dividenden en bonusuitkeringen	193	193	193	193	193

<u>Tariefegalisereserve</u>					
Stand per 1 januari	8.381	5.119	3.939	3.397	3.639
Toevoeging resultaat	-	-	-	242	807
Onttrekking resultaat	3.261	1.181	542	-	-
Stand per 31 december	<u>5.119</u>	<u>3.939</u>	<u>3.397</u>	<u>3.639</u>	<u>4.445</u>

Specificatie van de belastingopbrengsten:

<u>Omslagtarief Ingezetenen</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	25.892	26.151	26.543	26.941	27.345
Tarieven	€ 106,38	€ 107,44	€ 109,05	€ 110,69	€ 112,35

Deze tarieven zijn gebaseerd op 243.400 geïnde woonruimten.

	2020	2021	2022	2023	2024
Omslagtarief Gebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	20.757	20.965	21.279	21.599	21.923
Tarieven	0,0236 %	0,0238 %	0,0242 %	0,0246 %	0,0249 %
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 87.957.000.000</i>					

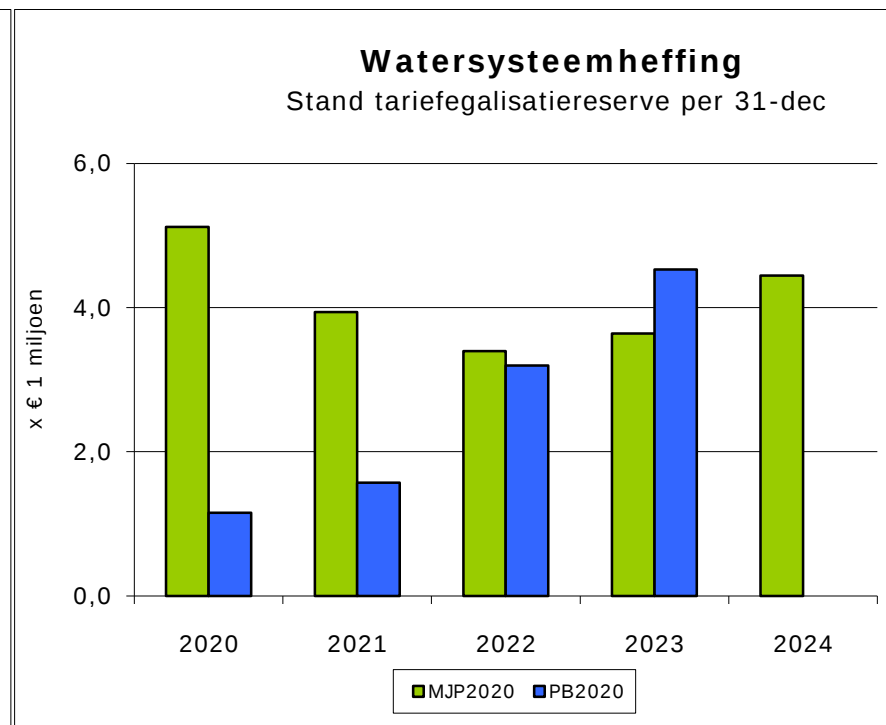
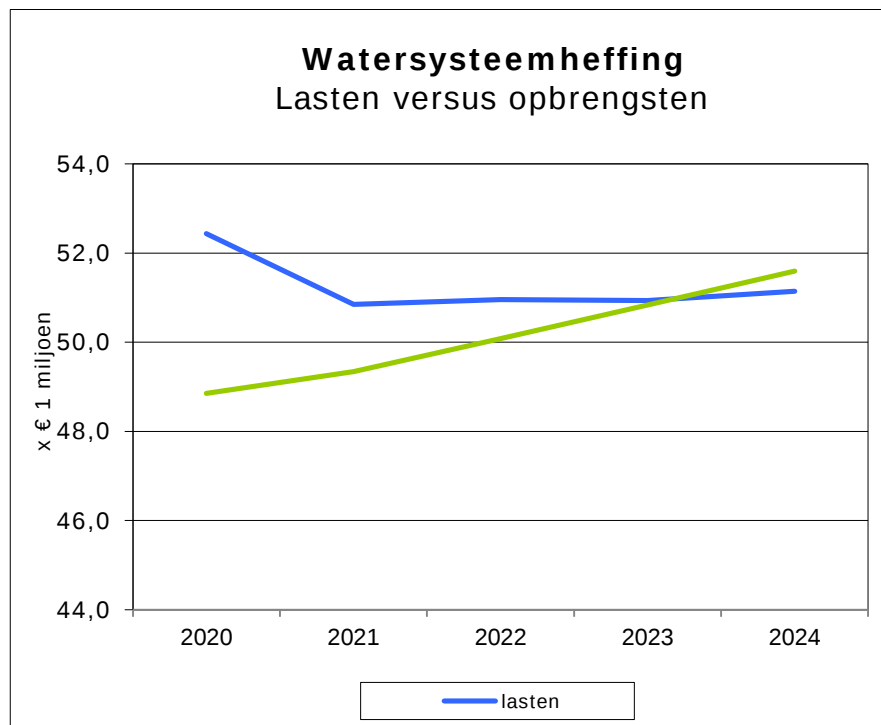
Omslagtarief Ongebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	2.193,474	2.215,409	2.249	2.282	2.317
Tarieven	€ 91,47	€ 92,38	€ 93,77	€ 95,17	€ 96,60
Tarieven verharde openbare weg (+100 %)	€ 182,93	€ 184,76	€ 187,54	€ 190,35	€ 193,20
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op 21.115 hectaren ongebouwd waarvan 2.866 hectaren verharde openbare weg.</i>					

Natuurterreinen					
Belastingopbrengst x € 1.000	10	10	10	10	10
Tarieven	€ 3,30	€ 3,33	€ 3,39	€ 3,44	€ 3,49
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op 2.959 hectaren natuurterrein.</i>					

Wijzigingspercentages					
Totale kosten	4,0%	-3,0%	0,2%	0,0%	0,4%
Belastingopbrengsten	5,0%	1,0%	1,5%	1,5%	1,5%

De bodemreserve watersysteemheffing bedraagt € 2,5 mln.

Meerjarenperspectief zuiveringsheffing

Totaaloverzicht zuiveringsheffing					
MJP 2021 t / m 2024					

	bedragen x € 1.000				
	2020	2021	2022	2023	2024
<u>Kosten vs opbrengsten</u>					
Totale kosten	40.769	43.039	43.679	42.928	42.966
Totale belastingopbrengsten	39.009	40.182	40.989	41.811	42.857
Resultaat voor bestemming	1.761-	2.857-	2.690-	1.117-	109-
Bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Dividenden en bonusuitkeringen	116	116	116	116	116

<u>Tariefegalisatiereserve</u>					
Stand per 1 januari	10.836	9.191	6.449	3.874	2.873
Toevoeging resultaat	-	-	-	-	6
Onttrekking resultaat	1.645	2.742	2.575	1.001	-
Stand per 31 december	9.191	6.449	3.874	2.873	2.879

<u>Belastingeenheden</u>					
Aantal opgelegde vervuilingseenheden	789.000	789.057	789.113	789.169	789.169
Kwijtschelding en oninbaar	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Aantal vervuilingseenheden	780.000	780.057	780.113	780.169	780.169

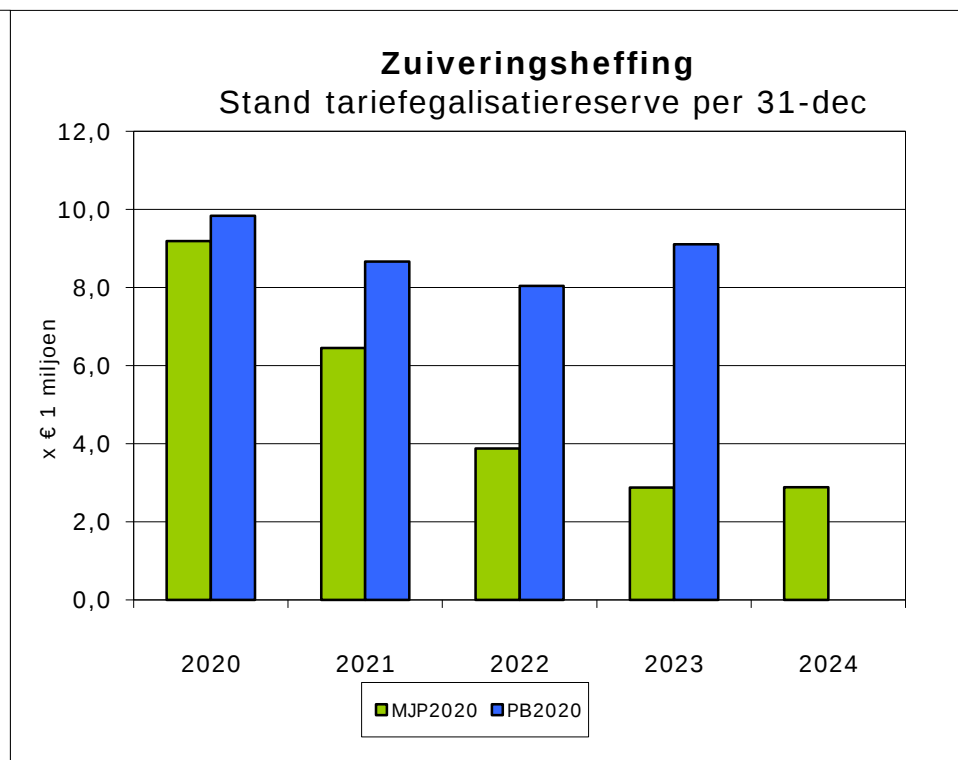
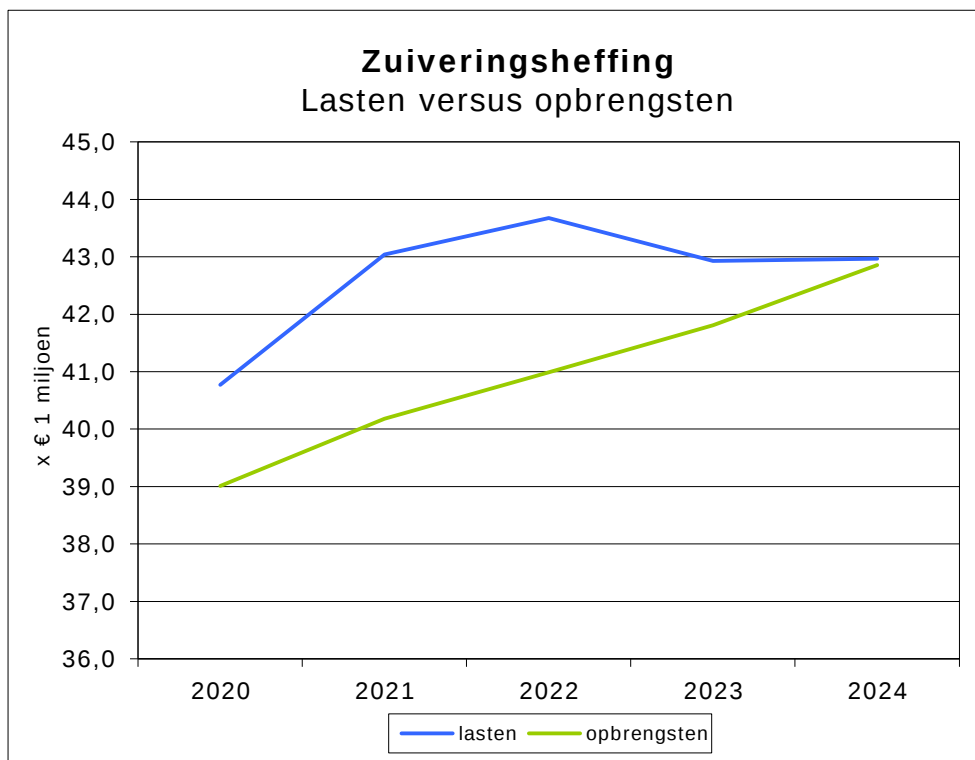
Kostprijs versus tarief											
Kostprijs per v.e.		52,27		55,17		55,99		55,02		55,07	
	Tarieven	€	50,01	€	51,51	€	52,54	€	53,59	€	54,93

Mutaties in procenten:

<u>Wijzigingspercentages</u>									
Totale kosten		5,7%		5,6%		1,5%		-1,7%	0,1%
Belastingopbrengsten		2,6%		3,0%		2,0%		2,0%	2,5%
Tarief zuiveringsheffing		1,0%		3,0%		2,0%		2,0%	2,5%

De bodemreserve zuiveringsheffing bedraagt € 2,0 miljoen

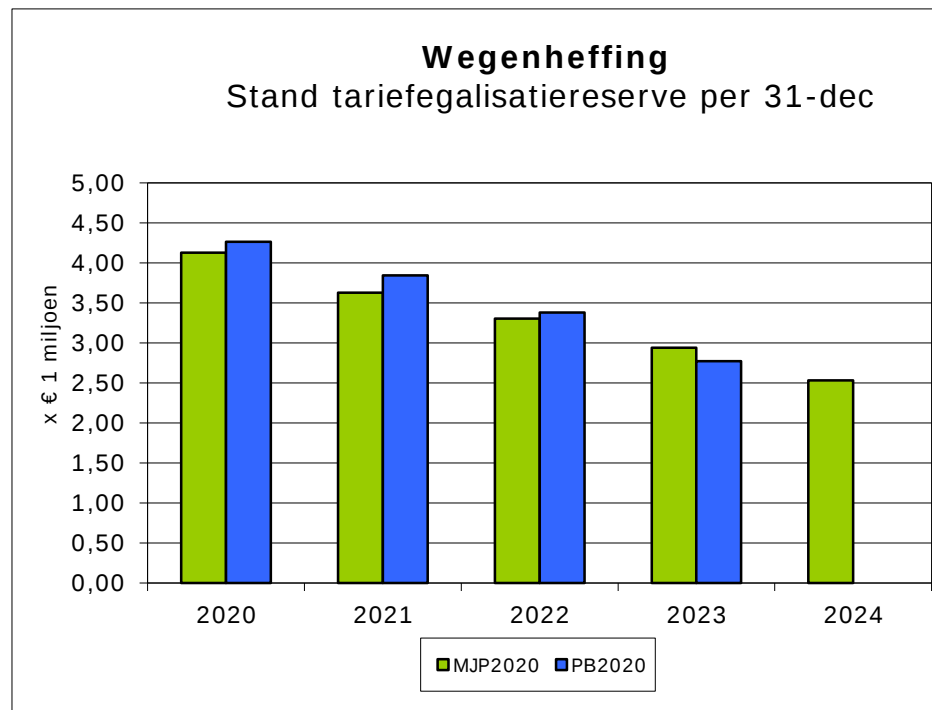
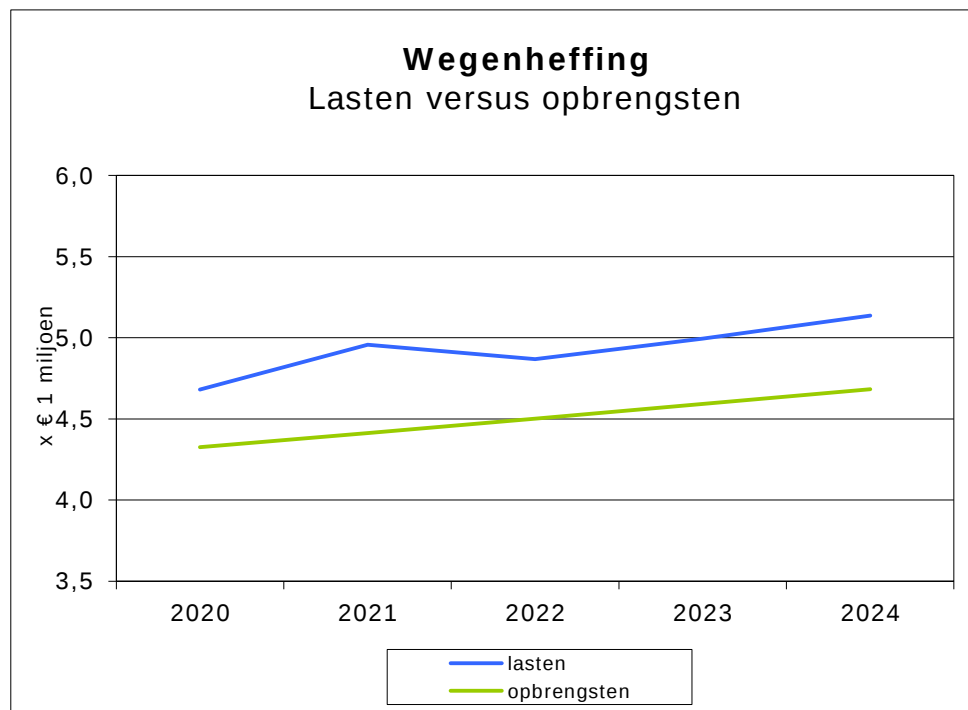
Meerjarenperspectief wegenheffing

Totaaloverzicht wegenheffing MJP 2021 t / m 2024					
bedragen x € 1.000					
	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten vs opbrengsten					
Totale kosten	4.680	4.956	4.868	4.995	5.136
Totale belastingopbrengst	4.326	4.413	4.501	4.591	4.683
Begroot exploitatieresultaat	354-	543-	367-	403-	453-
Bestemmingsreserve					
Dividenden en bonusuitkeringen	42	42	42	42	42
Tariefegalisatiereserve					
Stand per 1 januari	4.441	4.129	3.628	3.303	2.942
Toevoeging resultaat	-	-	-	-	-
Onttrekking resultaat	312	501	325	361	411
Stand per 31 december	4.129	3.628	3.303	2.942	2.531
Specificatie van de belastingopbrengsten:					
Omslagtarief Ingezetenen					
Belastingopbrengst x € 1.000	1.384	1.412	1.440	1.469	1.499
Tarieven	€ 43,54	€ 44,41	€ 45,29	€ 46,20	€ 47,12
Deze tarieven zijn gebaseerd op 31.800 woonruimten.					

<u>Omslagtarief Gebouwd</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	2.525	2.576	2.627	2.680	2.733
Tarieven	0,0241 %	0,0245 %	0,0250 %	0,0255 %	0,0260 %
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 10.492.000.000.</i>					
<u>Omslagtarief Ongebouwd</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	348	355	362	369	377
Tarieven	€ 34,39	€ 35,08	€ 35,78	€ 36,50	€ 37,23
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op 10.114 hectaren ongebouwd.</i>					
<u>Natuurterreinen</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	68,8	70,2	71,6	73,0	74,5
Tarieven	€ 34,39	€ 35,08	€ 35,78	€ 36,50	€ 37,23
<i>Mutaties in procenten:</i>					
<u>Wijzigingspercentages</u>					
Totale kosten	9,0%	5,9%	-1,8%	2,6%	2,8%
Belastingopbrengsten	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
De bodemreserve wegenbeheer bedraagt € 0,5 miljoen					

Overige financiële aspecten

In dit hoofdstuk komen de volgende paragrafen aan de orde:

[5.1 Financiering](#)

[5.2 Risico's](#)

[5.3 Kengetallen](#)

[5.4 EMU-saldo](#)

5.1. Financiering

Financieel economische ontwikkelingen

Het jaar 2020 staat in het teken van de coronacrisis en de impact ervan. Dat de crisis een negatieve impact heeft op de (mondiale) economie is onvermijdelijk. In hoeverre en in welke mate de gevolgen van de crisis doorwerkt in 2021 en de jaren daarna is nog onduidelijk. Eind 2019 was de verwachting dat de groei van de Nederlandse economie 1,5 procent bedroeg. De kans op een recessie is groot. Het CPB schetst vier scenario's van het impact van de coronacrisis en de economische gevolgen daarvan in 2020 en 2021, oplopend in ernst. In het lichtste geval zijn er drie maanden aan contactbeperkingen nodig en kan het land daarna voorzichtig weer 'open'. Dat leidt weliswaar tot een recessie, met een krimp van 1,2 procent in 2020, maar omdat de productiecapaciteit van bedrijven intact blijft, volgt al snel een inhaalslag. In 2021 ziet dan een economische groei van 3,5 procent. De schade aan het bedrijfsleven blijft beperkt, de werkloosheid loopt maar licht op, tot 4,5 procent, en de overheidsfinanciën komen er zonder kleerscheuren vanaf. In minder gunstige scenario's, waarin de contactbeperkingen langer duren, worden de economische gevolgen zwaarder met een krimp van de economie van 3,5 tot 7,5 procent

Rente

In 2012 ten tijde van de kredietcrisis was het beleid van de Europese Centrale bank (ECB) gericht op het laag houden van de rente door het opkopen van schulden om de economie te stimuleren en inflatie op peil te houden. De ECB had dit beleid verruimd na de financiële crisis om de economie een steuntje in de rug te geven. Dit resulteerde zelfs in negatieve rentes. Inmiddels heeft de ECB op de coronacrisis gereageerd door wederom staatsschulden op te kopen.

Op basis van deze verwachtingen is de prognose dat de rente nog laag blijft om de economie in de eurozone te stimuleren. Wij stellen daarom voor om in deze meerjarenbegroting;

- De rente op kort geld te handhaven op 0 procent;
- De rente op lang geld te verlagen naar 0,50 procent.

Omslagrente

Het aantrekken van financiering voor investeringsprojecten gebeurt niet per project maar integraal. Bij deze integrale wijze van financieren worden rentekosten voor het financieren van de investeringen toegerekend aan de beheerproducten van de programma's. Deze toerekening gebeurt door middel van de renteomslag. Het rente-omslagpercentage wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de verwachte boekwaarde van de vaste activa per 1 januari. Het rente-omslagpercentage in 2021 bedraagt 1,22 procent.

Inflatie

De inflatie in 2021 wordt ingeschat op 1,4 procent. Deze raming afgegeven door het CPB houdt geen rekening met het effect van de coronacrisis.

Het inflatiepercentage (CPB-raming) voor goederen en diensten bedraagt 1,7 procent (CPI). Het inflatiepercentage wordt slechts als referentiegetal in de (meerjaren)begroting opgenomen. De kostenramingen worden door de budgethouders jaarlijks bijgesteld. Eventuele kostenfluctuaties worden daarin meegenomen en kunnen per sector verschillen (zowel hoger als lager zijn dan het gemiddelde inflatiepercentage).

5.2. Risicomanagement

Het beheersen van risico's is een belangrijke activiteit van het hoogheemraadschap en verdient nadrukkelijk de aandacht van het bestuur en de ambtelijke organisatie. De organisatie brengt periodiek de strategische, politiek-bestuurlijke risico's in kaart alsook de operationele bedrijfsvoeringsrisico's. Op basis van deze inventarisatie worden beheersmaatregelen bepaald en uitgevoerd. De maatregelen zijn bedoeld om het ontstaan van verstoringen te beperken of om de veroorzaakte schade zoveel mogelijk te beperken. Tevens kan worden besloten sommige kleinere risico's bewust te accepteren.

De strategische risico's voor het hoogheemraadschap hebben betrekking op de ambities en het behalen van de geformuleerde doelstellingen door bestuur en organisatie. De strategische risico's raken dus het bestuur en hebben betrekking op de missie en visie van de organisatie. Daarom is het van belang om voortdurend op deze onderwerpen te anticiperen. De waarschijnlijkheid van optreden en de impact van deze risico's zijn echter doorgaans niet goed in te schatten en lastig te managen. Daarom zijn deze risico's niet

gekwantificeerd in de risicoparagraaf en worden deze ook niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

In de risicoparagraaf van dit meerjarenperspectief zijn de strategische en operationele risico's uit de programmabegroting 2020 opgenomen en waar nodig geactualiseerd.

Overzicht strategische risico's

1.	Bestrijding COVID-19 (coronavirus)
2.	Duurzaam financieel beleid
3.	Waterschapsbelastingen
4.	Personeel
5.	Programma Klimaat en ruimte
6.	Implementatie Omgevingswet
7.	PAS problematiek, PFAS en nieuwe Zeer Zorgwekkende Stoffen
8.	Beschikbaarheid van ICT/informatievoorziening
9.	Wet open overheid
10	Pensioen

Risico's: Bestrijding COVID-19 (coronavirus)

Risico's korte termijn (feb/jun 2020)

Een hoog en langdurend ziekteverzuim als gevolg van het coronavirus bij medewerkers van het hoogheemraadschap, leveranciers en samenwerkingspartners kan gevolg hebben voor de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden van het waterschap. Hierdoor wordt in 2020 mogelijk minder gerealiseerd dan voorzien in de programmabegroting 2020.

Indien maatregelen van overheidswege en of veiligheidsregio's verder worden aangescherpt door bijvoorbeeld vervoersbewegingen verder te beperken heeft dit ook impact op de uitvoering van de geplande werkzaamheden.

Vanuit het waterschap is op beide risico's geanticipeerd door waar mogelijk werkzaamheden naar voren te halen en beschikbare voorraden (bijvoorbeeld ten behoeve van de zuivering) op het juiste niveau te hebben en dit actief te monitoren.

Risico's middellange termijn (2020/2021)

Doordat vanuit huis gewerkt en aangestuurd wordt kan de productiviteit van medewerkers dalen en kan de aansturing vooral gericht zijn op het hoogst noodzakelijke. Hierdoor zou minder aandacht kunnen worden besteed aan voorbereidende werkzaamheden voor uitvoering later in het jaar. Hierdoor neemt de kans toe dat werkzaamheden afwijken van de planning.

Door versoepeling van de invordering van belastingen en een te verwachten hoger beroep op kwijtschelding is een daling van belastinginkomsten waarschijnlijk. Ook zullen de belastingaanslagen voor bedrijven (bijvoorbeeld zuiveringsheffing) mogelijk lager

uitvallen door het tijdelijk stilleggen van de werkzaamheden of door faillissementen. Als dit optreedt, heeft dit ook een negatief effect op de inkomsten na 2020.

Als gevolg van de maatregelen ter bestrijding van het virus wordt een zeer zware economische crisis voorzien waarvan de omvang en duur niet te voorspellen is. Dit kan gedurende meerdere jaren impact hebben op de uitvoering van het werk als op de belastingopbrengsten. Deze twee aspecten zijn verder uitgewerkt onder de risico's 'duurzaam financieel beleid' en 'belastingen'.

Risico's lange termijn (2022 en verder)

De risico's voor de langere termijn zijn nog onbekend. Dit zal sterk afhangen van het verloop en de duur van de coronacrisis en de genomen maatregelen.

Risico: Duurzaam financieel beleid

Het op de langere termijn acceptabel en beheersbaar houden van de kosten en daarmee ook de belastingtarieven blijft een uitdaging. De opgaven nemen toe door de klimatologische en fysieke verandering van de omgeving. Tevens worden bij de maatschappelijke partners hogere verwachtingen geconstateerd ten aanzien van bijdragen en prestaties. Bovendien heeft het hoogheemraadschap kostbare en risicovolle dijkversterkingen voor de boeg, waarvoor een deel van de kosten en risico's zelf gedragen moet worden. Daarbij moet rekening worden gehouden met een mogelijke stijging van kosten in de komende jaren door toenemende tekorten aan grondstoffen, materiaal en personeel. Ook wordt een economische crisis voorzien als gevolg van de maatregelen ter bestrijding van het COVID-19 virus. Dit kan de prijzen in de bouwsector beïnvloeden en dit heeft mogelijk ook invloed op de doorlooptijden van werkzaamheden. Anderzijds is te verwachten dat er politieke en maatschappelijke druk ontstaat om de tarieven laag te houden. Daarnaast kan de financiële ruimte voor

deze investeringen ingeperkt worden door het toezicht en eventuele sancties vanuit het EMU-beleid van het Rijk. Doordat overheden wereldwijd enorme investeringen hebben moeten doen om het virus te bestrijden, is het te verwachten dat een golf van bezuinigingen volgt. Dit kan leiden tot het van overheidswege beperken van de toegestane schuldenlast.

Een economische crisis zal impact hebben op de belastinginkomsten. Dit is hieronder bij het risico 'belastingopbrengsten' verder uitgewerkt. Vanuit het hoogheemraadschap worden deze ontwikkelingen actief gevolgd en krijgt de toekomstige financiële dekking de nodige aandacht. Er wordt onder andere gekeken naar de minimaal benodigde stand van de algemene reserves en de tariefegalisatiereserves om het werk te kunnen blijven uitvoeren en de tarieven betaalbaar te houden

Risico: Waterschapsbelasting

Door de coronacrisis is te verwachten dat de inkomsten uit de waterschapsbelastingen vanaf 2020 dalen. De oninbaarheid kan toenemen en er kan een groter beroep worden gedaan op de mogelijkheid van kwijtschelding bij de watersysteem- en wegenheffing. Vooral de waterschapsbelastingen voor ondernemers, kunnen mogelijk dalen als gevolg van lagere bedrijfsactiviteiten of tijdelijke afschaffing van de betreffende belasting (verlaging invorderingsrente naar 0,1%). Ook de bijdrage aan de Regionale Belasting Groep (RBG) kan door een toename van oninbaarheid van vervolgingskosten en geen ontvangst van invorderingsrente een stijging laten zien.

De afgelopen jaren heeft de waardeontwikkeling van voornamelijk woningen in het kader van de Wet WOZ een sterk stijgende lijn laten zien. Daarnaast worden gemeenten geconfronteerd met geschillen over de taxatie van bedrijfsgebouwen waardoor de aanlevering van

de WOZ-waarden soms enkele jaren later is. Momenteel wordt samen met de RBG nagedacht of de mogelijkheid bestaat voor het opleggen van voorlopige aanslagen watersysteemheffing gebouwd. Door de coronacrisis verwachten wij een afvlakking van waardeontwikkeling van bedrijfsgebouwen en woningen.

Risico: Personeel

Personeel met de juiste kennis, kunde en ervaring is van groot belang voor het uitvoeren van de kerntaken en het inspelen op de maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen, inclusief de uitvoering van projecten. Het binnenhalen en binnenhouden van de juiste mensen lukt, maar vraagt wel een grotere inspanning van de werkgever. In 2019 zijn 42 van 44 vacatures ingevuld.

Het is onzeker of in de komende jaren voldoende en geschikte technische medewerkers, toezichthouders, handhavers, juristen, vergunningverleners en ICT'ers beschikbaar zullen zijn. Tevens is het onzeker of het hoogheemraadschap kan beschikken over de juiste (ingehuurde) mensen voor projectleiding taken (IPM-rollen). In combinatie met een hoge werkdruk bij de vakafdelingen leidt dit mogelijk tot problemen met de benodigde vakinhoudelijke bemensing van de projectteams. De kosten voor inhuur stijgen en de verwachting is dat ze blijven stijgen vanwege de schaarste.

De kans wordt groot geacht dat bij een deel van het invullen van onze vacatures onvoldoende beschikbaarheid van geschikt personeel zich op afzienbare termijn zal voordoen. Als het risico zich voordoet, kan dit het behalen van de WBP-ambities en doelen negatief beïnvloeden en kunnen projecten vertraging oplopen. Naast het aanhouden van projectkredieten heeft dit mogelijk gevolgen voor de prestaties en het imago van het waterschap.

De mogelijke gevolgen van de coronacrisis op dit risico zijn onzeker. Een economische recessie kan ertoe leiden dat binnen sommige sectoren meer personeel op de markt komt door faillissementen en ontslagen vanwege teruglopende vraag. Anderzijds is het onduidelijk hoe de personele vraag vanuit het hoogheemraadschap zich zal ontwikkelen de komende jaren.

Risico: Programma Klimaat en Ruimte

Het programma 'Klimaat en Ruimte' geeft invulling aan de afspraken uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Daarnaast levert het programma input bij de ontwikkeling van omgevingsvisies door de gemeenten binnen het gebied en door de provincie. Voor een toekomstbestendig gebied is het belangrijk dat 'water' in het omgevingsbeleid een goede plaats krijgt. Klimaatadaptatie en de inbreng bij de planvorming van andere instanties vragen een grote inzet van het hoogheemraadschap. In de periode 2020-2024 stelt het hoogheemraadschap jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar voor gezamenlijke klimaatadaptatieprojecten met overheidspartners, inwoners en bedrijven. De wijze waarop en het tempo hangt mede af van de inzet en ontwikkelingen bij de andere partijen in het gebied en van de kansen die zich voordoen om gezamenlijk effectieve adaptatiestrategieën te ontwikkelen. Het programma ontwikkelt zich participatief, flexibel en stapsgewijs.

Risico: Implementatie Omgevingswet

De voortgang van de implementatie van de Omgevingswet ligt dit voorjaar mooi op schema bij het hoogheemraadschap. De landelijke voortgang staat onder druk, de planning is zeer kritisch, met name op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) landelijke voorziening. In combinatie met de uitzonderlijke coronacrisis moeten wij aankijken hoe dit zich ontwikkelt. De landelijke datum van inwerkingtreding is

uitgesteld. Een nieuwe datum is nog niet bekend. Het opleveren van de waterschapsverordening staat vooralsnog niet onder druk.

Risico: PAS-problematiek, PFAS en nieuwe zorgwekkende stoffen

De aandacht voor het leefmilieu en daarin voorkomende stoffen blijft onverminderd bestaan. Deze aandacht leidt de laatste tijd tot: nieuwe en/of striktere normen, media-aandacht en juridische uitspraken. Dit kan effect hebben op ons werk, maar ook op burgers en bedrijven bij het vervullen van hun waterschapsplichten (denk bijvoorbeeld aan het schonen van sloten). In 2019 heeft de uitspraak van de Raad van State over het PAS tot veel beroering geleid. De stofgroep PFAS kreeg veel media-aandacht. De effecten van rechterlijke uitspraken en nieuwe of striktere normen op ons werk worden nauwgezet gevolgd, maar zijn moeilijk voorspelbaar en kunnen potentieel verstrekkende gevolgen hebben.

Ondanks het vaststellen van de normen voor met PFAS-verontreinigde baggerspecie in een tijdelijk handelingsperspectief en het openstellen van de rijksdepots voor met PFAS-verontreinigde bagger is de afzet van deze bagger niet verzekerd blijkt in de praktijk. Hierdoor lopen projecten vertraging op en worden meer kosten gemaakt dan voorzien.

Risico: Beschikbaarheid van ICT/ informatievoorziening

Adequate informatiebeveiliging, functionele en gedigitaliseerde processen en correcte en beschikbare basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben ontwikkelingen als het invoeren van de Omgevingswet en de bestuurlijke ambities met betrekking tot digitalisering digitale transformatie een grote ICT-component. Aangezien de ontwikkelingen in dit vakgebied zeer snel gaan en diep ingrijpen op de primaire en ondersteunende processen van het hoogheemraadschap, maakt het

toegenomen belang en niveau van beveiliging en de toenemende afhankelijkheid van ICT de organisatie op dit aspect kwetsbaar. De evaluatie van de I&A-samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland heeft aandachtspunten opgeleverd die vragen om meer prioriteit in het groeien naar excellente bedrijfsvoering en om aandacht voor de gezamenlijke vraagstelling aan de I&A-eenheid. Daarnaast vraagt de aansturing van de samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland en het hoogheemraadschap van Delfland inzake het financiële systeem PROSA op het vlak van gezamenlijk sturen op risico's, kosten en resultaat de komende jaren de nodige aandacht.

Verschillende factoren kunnen mogelijk een kosten opdrijvend effect hebben, waarvan de omvang lastig te voorspellen is: bijvoorbeeld de benodigde inspanningen met betrekking tot de beveiliging, het tempo waarin de omgeving digitale eisen stelt, de beschikbaarheid van voldoende voorzieningen en voldoende geschikt en gespecialiseerd personeel.

Samengevat worden onze processen meer en meer afhankelijk van goed functionerende ICT-voorzieningen. Wij zien nog grote veranderingen aankomen die dit effect versterken (digitale transformatie). Deze ontwikkelingen introduceren de volgende risico's voor het hoogheemraadschap:

Uitval van ICT bedreigt de uitvoering van de primaire taken, cybersecurity-incidenten (gericht of ongericht) veroorzaken ICT-uitval, kosten voor noodzakelijke informatiebeveiligingsmaatregelen vallen hoger uit, Investerings voor de digitale transformatie zijn hoger dan het huidige ICT-investeringskader, schaarste aan benodigde ICT-mensen en -middelen leidt tot hogere kosten en suboptimale oplossingen.

Risico: Wet open overheid

Het voorstel van de Wet open overheid (Woo) is een initiatiefwet uit 2012, die tot doel heeft om overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet zal de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) over enige tijd gaan vervangen. Vanaf 2012 is het wetsvoorstel Wet open overheid in procedure gebracht. In 2019 is het ontwerp aangepast na kritiek over de uitvoerbaarheid en de kosten van deze wet. Deze kritiek heeft geleid tot het terugbrengen van de scope van de documentsoorten en het vervallen van de registerplicht. In plaats van de registerplicht, waarover hierna meer, is nu de verplichting voor elk bestuursorgaan gekomen om een meerjarenplan Woo op te stellen. In de ledenbrief van de VNG is deze wijziging uitgebreid besproken. Eind 2019 heeft de laatste consultatieronde plaatsgevonden. In 2020 wordt het voorstel opnieuw ingebracht in de Tweede Kamer. De Unie van Waterschappen heeft een Uitvoeringstoets laten uitvoeren door Berenschot om de globale impact te bepalen. In 2020 starten wij, samen met Rijnland een proces om de impact van de Woo nader te bepalen en met het bepalen van een ambitie voor de implementatie. De kans is reëel dat de Woo leidt tot tijdelijke en/of structurele extra kosten en personele inzet. Hoeveel hangt mede af van de ambitie en van de uitkomst van overleg met de minister BZK met onder andere de Unie van Waterschappen over compensatie van de meerkosten die voortvloeien uit het uitvoeren van de Woo.

Risico: Pensioen

Het bestuur van het ABP heeft de werkgeversverenigingen en de vakbonden geïnformeerd over een stapsgewijze verlaging van de discontovoet in 2021 t/m 2023. Deze verlaging heeft gevolgen voor de kostprijs van het pensioen. Als gevolg hiervan, zal bij ongewijzigde wet- en regelgeving en bij een ongewijzigde pensioenregeling de premie voor het ABP pensioen de komende jaren stijgen. De discontovoet bepaalt in belangrijke mate de hoogte van de pensioenpremie.

De eerste doorrekeningen laten de volgende financiële gevolgen zien. In 2021 stijgt de pensioenpremie als gevolg van de verlaging van de discontovoet met 2,1%, dit betekent ongeveer 1,14% aan loonkostenstijging. In 2022 en 2023 stijgt de pensioenpremie door de verdere verlaging van de discontovoet met 1,5%, dit betekent ongeveer 0,83% aan loonkostenstijging. Deze loonkostenstijgingen zijn loonruimte die dus niet ingezet kan worden voor cao-loonstijgingen.

Deze percentages aan verwachte loonkostenstijgingen zijn gemiddelden over alle ABP-sectoren heen en kunnen dus per sector en zelfs per werkgever afwijken.

Operationele risico's 2020-2024

In onderstaande tabel zijn per programma de operationele risico's opgenomen en geactualiseerd. Waar mogelijk is een inschatting gemaakt van de maximale financiële impact mocht het risico zich voordoen. De bedragen worden meegenomen in het bepalen van het weerstandsvermogen.

Programma	Operationeel risico	Kans	Impact in €
Alg	Daling van belastingopbrengsten	groot	1.400.000
1	Fluctuaties bijdragen HWBP	groot	500.000
1	Buitengewoon onderhoud regionale keringen	groot	250.000
1	Exoten	klein	100.000
2	Dagelijks onderhoud watergangen	gemiddeld	250.000
2	Kosten ondersteunen Deltaplan Agrarisch Werken	gemiddeld	100.000
2	Exoten	groot	100.000
2	Preventief onderhoud kunstwerken	gemiddeld	250.000
2	Onderhoud gemaal Hitland	gemiddeld	100.000
2	Peilscheidingen type aarden wal	gemiddeld	50.000
2	Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard	gemiddeld	1.000.000
2	Aflaat Eendragtpolder	gemiddeld	2.000.000
2	Baggeren	gemiddeld	580.000
3	Bijdrage aan renovaties	gemiddeld	500.000
3	Grensoverschrijdend afvalwater	groot	1.000.000
3	Slibontwatering	groot	300.000
3	Afvalstoffenheffing	groot	950.000
4	Verwijderen teerhoudend asfalt	gemiddeld	300.000
5	MijnOverheid en generieke digitale infrastructuur	klein	100.000
5	Juridische kwaliteitszorg	klein	100.000
5	Schending van de AVG	gemiddeld	250.000
OP	Omvang berekening Voorziening dubieuze debiteuren bij RBG	groot	250.000
OP	WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten)	klein	50.000
Totaal		€	10.480.000

Kans	Exploitatie	Investerings	Totaal
groot	4.750.000	0	4.750.000
gemiddeld	1.880.000	3.500.000	5.380.000
klein	350.000	0	350.000
Totaal	6.980.000	3.500.000	10.480.000

5.3. Kengetallen en financiële houdbaarheid

Kengetallen voor de planperiode:

Aspect	Kengetal	Gemiddeld	2020*	2021	2022	2023	2024
Taakuitoefening	Netto investeringsuitgaven		24,1	21,4	23,8	20,9	30,0
	EMU-saldo		-15,2	-11,1	-11,9	-6,8	-13,6
Financiële positie	Netto schuldratio		88,0%	90,1%	91,8%	92,4%	92,7%
	Netto-schuldquote		2,1	2,2	2,3	2,3	2,4
	Saldo baten/lasten voor bestemming		-5,3	-4,6	-3,6	-1,3	0,2
	Kapitaallasten als % totale kosten		17%	17%	17%	17%	17%
	Eigen vermogen		29,6	25,0	21,5	20,2	20,4
Belastingen	Lastendruk belastingopbrengsten totaal	2,1%	3,2%	1,9%	1,7%	1,7%	2,0%
	Watersysteemtaak	2,1%	5,0%	1,0%	1,5%	1,5%	1,5%
	Zuiveringstaak	2,1%	1,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,5%
	Wegentaak	1,6%	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

* tov de PB2020 zijn de kengetallen jaarschijf 2020 iets gewijzigd. De jaarrekening resultaten 2019 zijn bekend en de uitgavepatronen investeringsprojecten zijn bijgesteld.

Kengetallen tot en met 2030 op basis van het meerjarenmodel:

Aspect	Kengetal	Gemiddeld	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Taakuitoefening	Netto investeringsuitgaven		27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5
	Netto schuldratio		92,6%	92,9%	93,4%	93,7%	94,2%	94,4%
Financiële positie	EMU-saldo		-11,7	-11,8	-11,4	-10,9	-10,4	-9,4
	Netto-schuldquote		2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6
	Saldo baten/lasten voor bestemming		1,7	0,1	-0,3	-0,1	-0,6	0,2
	Kapitaallasten als % totale kosten		16%	17%	18%	18%	19%	19%
	Eigenvermogen		21,8	21,6	20,9	20,5	19,5	19,3
Belastingen	Lastendruk	3,0%	2,5%	2,6%	3,1%	3,1%	3,3%	3,5%
	Watersysteemtaak	2,8%	1,5%	2,0%	3,0%	3,0%	3,5%	3,5%
	Zuiveringstaak	3,0%	2,5%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,5%
	Wegentaak	4,7%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	3,0%

Toelichting

In dit meerjarenperspectief is een selectie van kengetallen opgenomen die een samenhangend geheel vormen en inzicht biedt voor de aspecten taakuitoefening, schuldpositie en belastingen.

- De kengetallen voor de taakuitoefening hebben betrekking op de investeringsuitgaven en het exploitatiesaldo;
- De kengetallen voor financiële positie geven inzicht op de schuldpositie, het eigen vermogen, de mate waarin de begroting sluit en de wendbaarheid van de begroting;
- De kengetallen belastingen geven aan hoeveel de totale belastingopbrengsten en de belastingopbrengsten per taak stijgen ten opzichte van het vorige boekjaar.

De kengetallen laten een financieel gezond beeld zien met houdbare schuldenlasten. Doordat de tariefegalisatiereserves (eigen vermogen) deels worden afgebouwd en doordat wij in de toekomst rekening houden met hogere lasten (inflatie, loonontwikkeling en een hoger investeringsvolume) zal de schuldpositie (netto-schuldratio) toenemen. De netto schuldratio toont welk percentage van de bezittingen gefinancierd wordt met vreemd vermogen. De netto-schuldquote, welke de verhouding toont tussen de netto schuld en de totale belastingopbrengsten, loopt op maar blijft de hele planperiode en verder binnen de gestelde norm van 2,8. De EMU-referentiewaarde voor het hoogheemraadschap is € 11,1 miljoen in 2021. De komende jaren blijft het EMU-saldo naar verwachting onder de gestelde referentiewaarde van € 14,2 miljoen.

De kapitaallasten als percentage van de totale exploitatiekosten laten meerjarig een stabiel beeld zien (17%). Een richtlijn is dat dit

percentage niet boven de 25% moet uitkomen om financieel wendbaar te blijven. De komende jaren stijgen de afschrijvingslasten, maar dalen de rentelasten door de aanhoudende lage rentestanden.

De gemiddelde lastendruk ligt in de planperiode (2021 tot en met 2024) op circa 1,9% gemiddeld per jaar. Dit betekent dat de totale begrote belastingopbrengsten jaarlijks 1,9% stijgen ten opzichte van het jaar daarvoor.

In de jaren na 2025 zijn de volgende uitgangspunten/aannames toegepast:

- personeelslasten stijging van 2,5% per jaar;
- inflatiepercentage goederen en diensten van 2,5% per jaar;
- Rentereeks van 2,5% in 2025 oplopend naar 3,75% in 2030;
- Investeringsvolume van € 27,5 miljoen per jaar.

5.4. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

In de onderstaande tabel wordt de wettelijk voorgeschreven ontwikkeling van het EMU-saldo weergegeven. In deze tabel is tevens de individuele indicatieve EMU-referentiewaarde van het hoogheemraadschap voor de periode 2021-2024 opgenomen.

Uit de tabel blijkt dat het EMU saldo in 2021-2024 binnen de referentiewaarde valt.

bedragen x € 1000

EMU-Saldo MJP 2020	2021	2022	2023	2024
1 Exploitatiesaldo	-4.559	-3.583	-1.272	243
2 Invloed investeringen				
-/- bruto-investeringsuitgaven	34.887	53.497	47.627	61.695
+ investeringssubsidies	13.530	29.706	26.776	31.667
+ verkoop materiële en immateriële activa				
+ afschrijvingen	14.969	15.551	15.426	16.235
3 Invloed voorzieningen				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	61	61	61	61
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie				
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	217	161	157	157
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen				
4 Deelnemingen en aandelen				
-/- boekwinst	0	0	0	
+ boekwinst	0	0	0	
EMU-saldo	-11.103	-11.923	-6.793	-13.646
Referentiewaarde	-13.900	-14.100	-14.100	-14.100
Over-onderschijding	2.797	2.177	7.307	454

Investerings

Hier wordt een totaaloverzicht opgenomen van het investeringsprogramma waarvoor wij nog kredieten beschikbaar stellen. De onderwerpen daarvan zijn al vermeld in het hoofdstuk 'Programmabegroting'. Het overzicht hier is uitgebreid met de meerjarenprognose uitgaven.

Programma 1

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen						Meerjarenprognose uitgaven					
	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Uitvoering Zuidplas/Capelle		18.141					18.141	478	478		478	16.707
Subsidie Zuidplas/Capelle		-16.130					-16.130	-425	-425		-425	-14.855
Uitvoering Gouderak (KIJK)			186.830				186.830		23.830	30.000	35.000	
Subsidie Gouderak (KIJK)			-166.118				-166.118		-21.188	-26.674	-31.120	-87.136
HWBP	22.723	2.011	20.712				22.723	53	2.695	3.326	3.933	12.716
Reconstructie primaire wk	4.000	800	800	800	800	800	4.000	800	800	800	800	800
Reconstructie regionale wk	8.325	1.665	1.665	1.665	1.665	1.665	8.325	1.665	1.665	1.665	1.665	1.665
Totaal Programma 1	35.048	4.476	23.177	2.465	2.465		35.048	2.518	5.160	5.791	6.398	15.181

Programma 2

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen						Meerjarenprognose uitgaven					
	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Peilbeheer	2.950	450	500	500	500	1.000	2.950		700	500	500	1.250
Renovatie vervanging kunstwerken WS	6.550	1.150	1.100	1.100	1.200	2.000	6.550	250	850	1.250	1.100	3.100
Wateroverlastopgave	20.200	3.000	3.500	3.500	3.350	6.850	20.200	450	2.175	3.025	3.000	11.550
Project - Inlaat Leuvehaven-Leuvekolk	250	250					250		250			
Project - Uitvoering studies en efficiëntie	750	250	250	250			750	25	108	243	250	125
Watervoorziening - Watervoorziening	3.950	200	700	900	1.350	800	3.950	50	300	550	1.000	2.050
Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen	1.300	300	200	200	200	400	1.300		200	300	300	500
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2	3.000		400	400	400	1.800	3.000		200	400	400	2.000
Klimaatadaptatie	3.400	850	850	850	850		3.400		550	1.150	850	
Materieel HHSK	125		75		50		125		50	25	25	
Cultureel Ergoed Molens	702	201	148	177	177		702	120	181	198	177	27
Totaal Programma 2	43.177	6.651	7.723	7.877	8.077	12.850	43.177	895	5.563	7.640	7.602	21.477

Programma 3

Bedragen x € 1.000

Te voteren investeringsbedragen							Meerjarenprognose uitgaven					
Investering	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Renovatie awzi's	33.925	2.325	3.200	5.200	13.200	10.000	33.925	975	2.550	3.500	11.850	15.050
Renovatie transportstelsels	1.600	100			1.500		1.600	100				1.500
Bijdrageregelingen	400	100	100	100	100		400		200	100	100	
Bijdragen aan gemeenten	4.380	1.880				2.500	4.380	1.880				
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	2.500	875	1.000	625			2.500	200	1.250	550	375	125
Totaal Programma 3	42.805	5.280	4.300	5.925	14.800	12.500	42.805	3.155	4.000	4.150	12.325	19.175

Programma 4

Bedragen x € 1.000

Te voteren investeringsbedragen							Meerjarenprognose uitgaven					
Investering	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Reconstructie polderwegen	5.900	1.800	1.950	2.150			5.900	200	1.600	1.950	1.750	400
Vervanging wegbruggen	2.310	1.015	885	210	200		2.310	1.015	885	210	200	
Aanpak black en grey spots	200	100			100		200	100			100	
Duurzaam veilig	1.000				1.000		1.000				500	500
Materieel HHSK	500	90	410				500	90	110	300		
Totaal Programma 4	9.910	3.005	3.245	2.360	1.300		9.910	1.405	2.595	2.460	2.550	900

Programma 5

Bedragen x € 1.000

Te voteren investeringsbedragen							Meerjarenprognose uitgaven					
Investering	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Verkiezingen	470	100	120	250			470	100	120	250		
Totaal Programma 5	470	100	120	250			470	100	120	250		

Ondersteunende producten

Bedragen x € 1.000

Te voteren investeringsbedragen							Meerjarenprognose uitgaven					
Investering	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder	Totaal	2021	2022	2023	2024	2025 en verder
Huisvesting	2.635	635	1.800	100	100		2.635	250	450	435	850	650
Totaal ondersteunende producten	2.635	635	1.800	100	100		2.635	250	450	435	850	650

Totaal HHSK	134.045	22.168	61.086	18.987	26.752		134.045	8.333	17.898	20.736	29.735	44.687
--------------------	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	--	----------------	--------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Kosten en opbrengstensoorten

Bedragen x € 1.000

bedragen x € 1.000

PB2020		MJP2020		
Nr.	Omschrijving	Jaarschijf 2021	Jaarschijf 2021	Verschil
Lasten				
2.1	Rente en afschrijvingen	18.235	18.075	-160
	- Rente	3.393	3.106	-287
	- Afschrijvingen	14.842	14.969	127
2.2	Personeelslasten	32.287	34.017	1.729
	- Loonkosten	31.441	33.124	1.683
	- Pensioenen en wachtgelden	154	218	63
	- Overige personele lasten	692	675	-17
2.3	Goederen en diensten van derden	47.571	48.499	928
2.4	Bijdragen aan derden	7.655	7.793	138
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	61	61	-
Totaal lasten		105.809	108.444	2.634
Baten				
3.1	Financiële baten	350	350	-
3.2	Personeelsbaten	-	-	-
3.3	Goederen en diensten aan derden	2.927	2.968	41
3.4	Bijdragen van derden	1.298	1.598	300
3.5	Waterschapsbelastingen	94.974	93.936	-1.038
3.6	Interne verrekeningen	4.951	5.034	83
Totaal baten		104.500	103.885	-614
Saldo baten en lasten		-1.310	-4.559	-3.249
	Onttrekking bestemmingsreserves	135	135	-
	Storting bestemmingsreserves	-	-	-
Resultaat voor bestemming		-1.175	-4.424	-3.249
	Onttrekking tariefegalisatiereserves	1.175	4.424	3.249
	Storting tariefegalisatiereserves	-	-	-
Resultaat na bestemming		-	-	-

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

